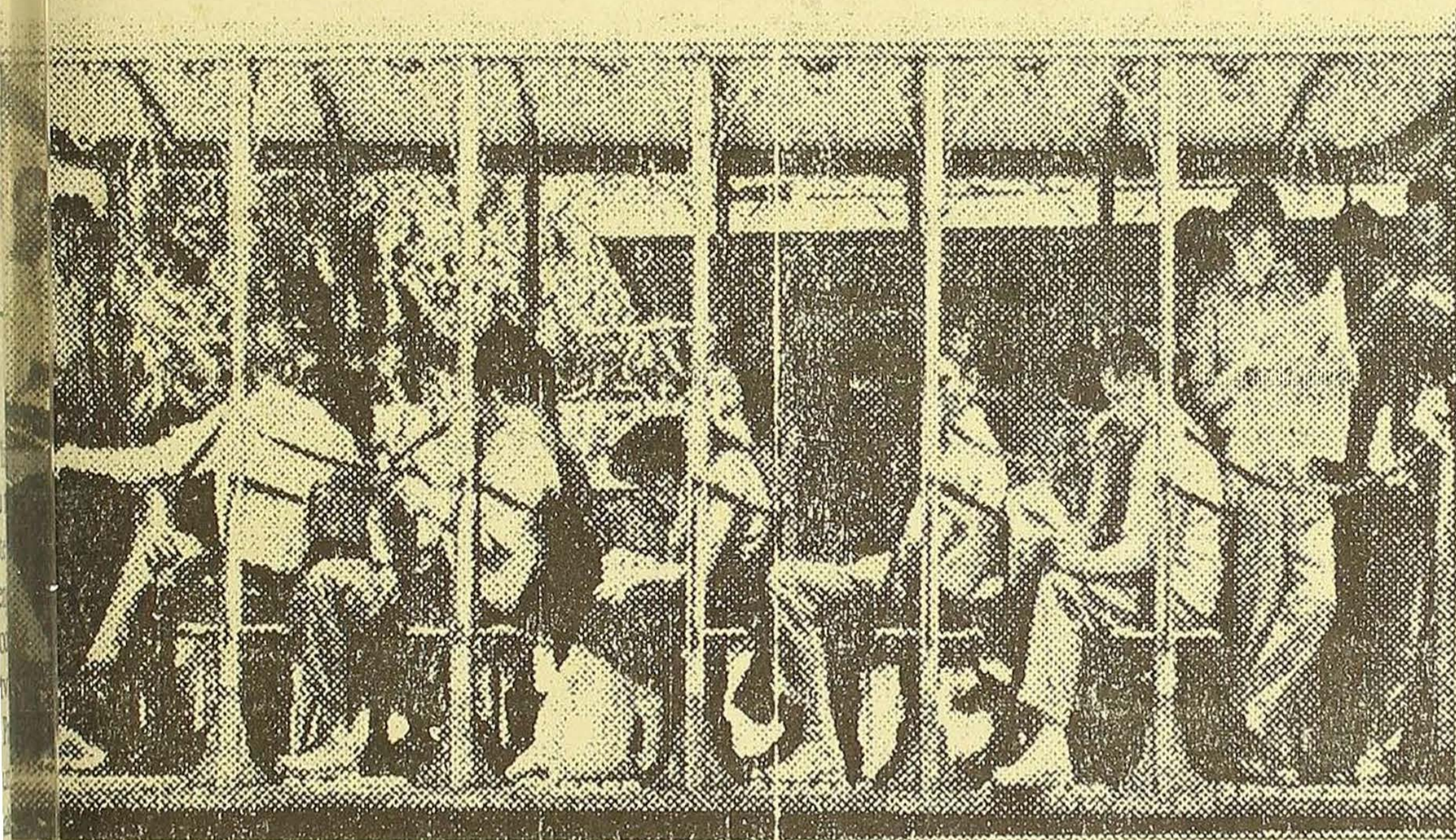

subotički dvotjednik

Godina III. • Broj 40 • 13. siječnja 1996. • Cijena 2 dinara

RASPUST JE!

Već je godine stigao ranije. Ovaj zimski i ledenjak je dočekan. Od svih. Ali, ponajviše od djece.

Oni će teret prevelikih obveza moći nametnuti zamijeniti igrom i pokazati da je čovjek čista u svojem osnovu homo ludens. (Stari, to će vremenom, kako čovjek stari, to će ranije važiti.) Presija prevelikog broja sumnjive kvalitete, koje moraju dječjim maslu usvajati, te papagajski ponavljati, neće u korist izazova slobode i maštom radene razbibrige. Slobodu i igru, dakle, razmjenjivat će svaki dan na užtrb svijeta i njima nametnutog ukalupljenja.

Predah roditeljskih obveza glede skrbi oko školovanja djece ćemo zaobići iz razloga što će malo utjecati na stečenu ranu od velikog pritiska svakodnevnog životarenja na ivicama siromaštva...

Učitelji, nastavnici ili profesori neće morati raditi za preniske plaće, koje i pored toga neredovito i s velikim zakašnjenjem dobijaju. U pauzi, najavljuju čak da će početak drugog polugoda početi štrajkom upozerenja zbog bahatog odnosa države spram njih. Bit će to samo, dakle, mali zastoj za, izgleda, vrući početak. Vjerojatno, za sve.

(t. ž.)

Snjegovi

Iz stepsku nam šaš i pomalo ružmarina, ovogodišnji snjegovi prekrili su sve to. Kao ubasti dah sna što svojim velom prekriva hod, trk, pokret. Kao što noć, a zima je noć, sve boje pretvara u sjenu; granicama oduzima čvrstoću i daruje nemir.

Snjegovi.

Prekrili su krv, mastilo i kruh kojim su se hranile ptice. Prekrili su znoj i zamrzli krik u krik.

U gdje u toplim porama zemlje, između čestica pijeska, gline i ilovače, prepoznavamo misao što trčeći vremenom donosi vijest i pitanje, odgovor i zaborav. Izazvana djelom okice riječ. Može li i drugim slijedom?

Zna prethodi proljeću, ali plodovi jeseni zapretani su u zimskim granama drveća.

Snjegovi.

Nela Skenderović

U organizaciji Instituta „Ivan Antunović“

Suživot i tolerancija danas

Ovogodišnji peti po redu „Razgovor“, koji organizira Institut „Ivan Antunović“ početkom siječnja (oko datuma smrti Ivana Antunovića, začetnika i najznačajnije osobe u preproditeljskom radu među bačkim Hrvatima u prošlom stoljeću), održan je na temu „Suživot – tolerancija“. Problemski okvir koji ovako formulirana tema otvara više je nego aktualan, prije svega, zbog značajki sadašnjeg vremena u kojemu netrpeljivost i autizam gotovo suvereno gospodare.

Otvarajući skup, predsjedavajući Instituta vlč. Andrija Kopilović je istaknuo da se, iako je vrlo teško o ovoj „širokoj temi kratko govoriti“, o njoj ipak treba i mora govoriti zbog toga što od ostvarenja suživota ovisi i naš daljni život. On je u svojemu odličnom izlaganju rasvijetlio teološki nauk, utemeljen na Objavi, o ovim problemima. Budući da teologija određuje čovjeka kao biće koje se ostvaruje prije svega u odnosu, taj proces odnošenja sa drugima mora biti, kako uči katolička crkva, pregnuće za druge. Ali, kako je čovjek biće slobode, on može unijeti i nered u taj i takav odnos, te krenuti putem protivu drugoga, čiji je cilj razaranje i razdvajanje. Istodobno, kroz milosne čine pomirenja i oprostjenja on može ponovno uspostaviti izvorni smisao pravog odnosa za čovjeka. „Iako je čin oprosta apsurdan, on je milosni čin i kao takav je jedino opravdiv“ istaknuo je vlč. Kopilović, i dodao da je ekumenizam konkretni program za konkretno vrijeme čija se bit zrcali u životu sa drugim i različitim čovjekom za dobro toga čovjeka.

O politikološkoj dimenziji ovoga problema govorio je Bela Tonković, predsjednik DSHV-a, te ukazao na povijesni razvoj (ne)ostvarenja tolerancije i suživota, te njegove načine razrješenja u ustroju društva, s osvrtom na današnju situaciju, osobito sa stajališta interesa hrvatske zajednice u SRJ. Drugi je, pak, koreferent, Alojzije Stantić govorio o sociološkoj dimenziji ovih pitanja.

Da je razgovor o ovome problemu postavljen u pravi trenutak pokazao je i veliki interes za diskusiju kod nazočnih.

(t. ž.)

Ministar Granić u Beogradu

Novi korak k normalizaciji

Potpredsjednik hrvatske Vlade i ministar vanjskih poslova dr. Mate Granić, boravio je u srijedu u jednodnevnom radnom posjetu u Beogradu, gdje ga je primio jugoslavenski ministar vanjskih poslova Milan Milutinović, te predsjednik Srbije Slobodan Milošević. U otvorenim i konstruktivnim razgovorima o nekoliko značajnih tema, koje zbog posljedica rata opterećuju odnose ove dvije bivše jugoslavenske republike, oni su nastavili značajan i prijeko potreban proces normalizacije međusobnih odnosa. Svakako je za pozdraviti i ovaj korak, te poželjeti da se započeti proces mirenja i približavanja između Hrvatske i SRJ ubrzano nastavi. (lj. k.)

Umjesto uvodnika**Odgovornost za
razumevanje prošlosti**

**Mogu li francusko-nemački odnosi
poslužiti Ruandi
kao prethodno iskustvo**

Kao uvod u najavljeni prikazivanje pojedinih ogleđa na stranicama „Žiga” prezentiranih na, krajem godine održanoj, konferenciji „Sukobi i pomirenja”, odlučili smo se za ovaj kratki esej Alfreda Grossera, koji je objavljen u 128. broju „Republike”, iz jednostavnog razloga što nam iskustva mirjenja drugih naroda mogu poslužiti kao dobar primjer za naša vlastita, koje nam predstoji. Jer, nakon nekoliko godina urušavanja i u krvi prekinutih odnosa među, nekada bratskim, južnoslavenskim narodima dolazi vrijeme njihovog izmirenja. Inače, Alfred Grosser je Franko-Nijemac, a poslije Drugo svjetskog rata je radio na uspostavi, posredovanju te vraćanju povjerenja u odnose između Francuza i Nijemaca. Ovaj je tekst kao prilog bio pročitan na jednom skupu u Kigaliju (Ruanda) u listopadu 1994. Nakon pažljivog čitanja, stječe se dojam da to ne mora ići tako teško...

Pitanje se ne postavlja prvi put. Valjalo je da na njega odgovaram u Jerusalemu počev od sedamdesetih. Tokom jednog predavačkog boravka u Tokiju bio sam pitan od studenata, štampe i industrijalaca kako bi Japan mogao da uspostavi analogne veze sa Korejom, ili sa Kinom. Konačno, dovedena do samog dna užasa i očaja, da li je budućnost odnosa Hrvata i Srba manje beznadna i obezbeđujuća ukoliko se čovek pozove na francusko - nemački slučaj?

Konkretno iskustvo

U prvom slučaju bilo je jasno da je budućnost pretpostavljala okončanje oružane borbe. Ono što se desilo prilikom izraelsko-palestinskog sporazuma razlikuje se od francusko-nemačkog slučaja temeljno u jednoj tački: isti oni koji su predvodili ubilačke poduhvate pokušavaju da izgrade pozitivnu budućnost, dok je u Nemačkoj saradnja bila omogućena odbacivanjem na-

cizma, korenitom izmenom ideologije i političke moći.

Postoji jedna zajednička tačka sa situacijom u staroj Jugoslaviji. Posle objavljivanja moje knjige „Zločin i pamćenje” dobio sam, među pismima sklonim kritikovanju, jedno od katoličkog sveštenika, a drugo od pravoslavnog srpskog sveštenika. Obojica su mi prebacivali da nisam dovoljno govorio o zločinima koje je druga strana počinila nad zajednicama kojima su pripadali. Odgovorio sam im, sa nešto žustrine, da bi mir mogao da postoji (a to je bilo pre nego što je krv ponovo prolivena...) jedino ukoliko bi se svaki od njih pobrinuo da njegova vlastita zajednica postane svesna zločina koji su u njeno ime bili nanoseni onoj drugoj. Tu dolazimo u dodir sa prvom posebnosću prvih francusko-nemačkih nastojanja već sutradan po završetku rata. Nemački učesnici susreta bili su dužni da po povratku pričaju kod kuće koliko su Francuzi bili propatili, dok su Francuzi bili dužni da svojoj sredini predoče kakve su bile nemačke noći pod bombama i sudbina miliona poginulih sa istoka, od kojih su stotine hiljada stradale u putu. Ne radi se ni u kojem slučaju o „kolektivnoj krivici”, niti o uvaljivanju bilo kakvog greha naslednicima. Radi se o teretu koji valja zajednički podneti. A to je od strane Nemačke učinjeno više nego od bilo koje druge zemlje. Još koliko prošlog prvog jula, novi predsednik Republike, Roman Hercog izjavio je: „Istorijska jedinstvenost užasa Aušvica nije povod prepirkama za istoričare, nego predstavlja odgovornost i obavezu za sve”. Druga važna posebnost leži u tome da osnov francusko-nemačkog približavanja nije bio po nacionalnoj liniji. Uputno je ovde navesti prvu rečenicu Preambule francuskog Ustava iz 1946. (ova preambula još i danas čini povelju prava i sloboda na koju se bez prestanka poziva Ustavni savet). U njoj čitamo: „Sutradan po izvojevanoj pobedi ... nad režimom koji su pokušali da podjarme i srozaju ljudsku ličnost...”

Sutradan po Prvom svetskom ratu bilo bi napisano „nad nacijama” ili „nad narodima”. Zašto? S jedne strane, hiljade Francuza služilo je Hitlera, neposredno ili posredno; s druge, znatan broj Nemaca se Hitleru suprotstavio. Kad su prvi francuski zarobljenici prispeli u Buhenvald ili Dahau, tamo su zatekli hiljade zatočenika - preživeli od mnogo većeg broja interniranih.

Francusko-nemački posao voden je u ime zajedničke odgovornosti za budućnost liberalne demokratije u obema zemljama. Već od oktobra 1945. časopis „Esprit” (Duh) objavio je članak Jozefa Rovana, oslobođenog iz Dahaua u maju, naslovljen „Nemačka vredna našeg uvažavanja”. Francuski komitet za razmenu sa novom Nemačkom, čiji sam generalni sekretar bio do njegovog raspuštanja 1967., imao je Upravni komitet sastavljen od bivših pripadnika otpora i (ili) zarobljenika svih usmerenja. Reč „razmena” označavala je da su naši nemački sagovornici bili sa nama na ravnoj nozi. Od pre otprilike pola veka ja uvek na isti način odgovaram na pitanje koje postavlja još uvek preterani broj mojih sunarod-

nika: „Trebali li se plašiti Nemaca?”. „Strah Nikada. Strepnje za budućnost Nemačke Uvek! Uz dva uslova: da ih proživljavanj solidarno sa Nemcima koji imaju iste tak brige i da im priznamo pravo na njih strepnje u pogledu budućnosti Francuske

Šta bi se dalo preneti u Kigali?

To je na učesnicima sukoba da odgovor. Ja naprosto mogu da ponudim samo skromnu ideju:

1. Odbijanje čisto nacionalne dimenzije proteklog sukoba moglo bi odgovarati odlično, ali je to u stvari u stvari. Uvek je bolje da se užas svodi na „plemenski” sukob. Utoliko pre što su žrtve, Hutu, bili ljudi koji su odbili etničku simplifikaciju (baš kao što su tokom Alžirskog rata bili slobodoumni, popustljivi i bratski nastojali strojeni na obema stranama bili ubijani oboje strane „tvrdih” na jednoj i na drugoj strani).

2. Prošlost valja upoznati i za nju preuzeti odgovornost. Polazeći od jednog načela: činjenica da se pripadalo grupi žrtava, ili da je čovek i sam bio žrtva (mučenja ili ubijanja porodice) nikako ga ne opravdava da i sam postane krvnik (slučaj Eriha Honeker i žrtve Hitlera pa potom krvnika vlastitog naroda, slučaj francuskih oficira mučenih kao pripadnika otpora, a potom odgovornih za mučenje u Alžiru).

3. Valja dobro utuviti da „kolektivno pamćenje” nije nikakva očitovana datost koja se prenosi, usvaja. Upravo preko obrazloženja i glasila. Otud je i krajnje važno da se prošlost iznosi u školi, na radiju, na televiziji. Ni u kojem slučaju se ne radi da se zaboravi prošli užas, pretrpljeni užas. Ali radi o tome da se ne uopštava, da se odupre uopštavanjima. Bilo je Tutsi zločinaca, bilo je Hutu zločinaca, ali zamenica „oni” je neprihvatljiva, jer je podstrekač budućih zločina i patnji.

4. Valjalo bi kazniti, ili barem odmah odstraniti sve one koji su zločine naredili ili na njih podbadali. Dok za masu saučesnika treba predvideti pedagoške mere ponovnog uključivanja u normalan život. Inače postoji opasnost suočenja sa masom ljude punih ogorčenja, onoga ogorčenja što rađa želju za osvetom zbog progona kojim su izloženi.

Ali kako je sve to teško sutradan ponoviti u nocidnom zločinu!

**Pretplatite se na
„Žig”!**

Cijenjeni čitatelji, ukoliko želite list redovito dobijati na Vašu kućnu adresu molimo Vas pretplatite se na „Žig”. Tako ćete ujedno pripomoći njegovom daljnjem izlaženju. Cijena godišnje pretplate je 50, a polugodišnje 25 dinara za Jugoslaviju, a za inozemstvo protuvrijednost godišnje iznosi 50 DEM. Pretplatiti se možete na žiro-račun HKC „Bunjevačko kolo” broj 666-678-7-3551 s naznakom „za Žig”, ili u prostorijama Uredništva, Preradovićeve 4. Molimo Vas, uz pretplatu naznačiti i Vašu adresu.

Žig broj 40

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo”

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeve 4

Telefon: (024) 22-927

**Osnivač i glavni i odgovorni urednik
Vojislav Sekelj**

**Uredništvo: Lazar Merković, Ivan
Rudinski, Nela Skenderović, Dragica**

Vidaković i Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus”, Subotica

List je registriran kod

**Ministarstva za informiranje
Republike Srbije pod brojem 1620**

25. travnja 1994. godine

„Žig” izlazi svake druge subote

Šta da Vam kažem?

Mogu kada hoće

Da aktuelna vlast može milom ili silom srećiti svako zlo, ako samo ona to hoće, pokazalo je nekoliko akcija državnih organa početih odmah nakon suspenzije sankcija UN. Te su akcije još uvek polupovršne, ali kazale su koliko zla je ovoj zemlji nanela tzv. zovana „alko-mafija“, odnosno, „divlji“ proizvođači skoro svih vrsta pića koji su, ne samo čapali državu za porez koliko su hteli, već su nanosili ogromnu štetu onima koji su u posao valjano radili, a da i ne spominjemo štete nanete ljudskom zdravlju.

Znala je vlast (a znali smo i svi mi koji smo izvan nje) ko se bavi ilegalnom proizvodnjom alkohola, kako se on proizvodi, gde i ko za proizvođače štampa etikete, ko i otrov prodaje ljudima, gde i pošto. Znala je i vlast, sasvim sigurno, jer u državi gde se gloguzani (neka mi oprostite čitaoci i lingvisti) preko noći postaju bogataši, a pritom ne pakuju privatne i državne banke, mora da postoji nekakav feler. Da nije tog felera vlast bi jednostavno, silom prisvojila recept ekscesnog bogaćenja i obezbedila za svoje gidane blagostanje.

Postojalo je, dakle, saznanje da se opako radi, ali kao da nekome nije bilo stalo da sve zaustavi i spreči. Odnedavno, međutim, niko se dosetio i rekao „zaustavi“! Krenula je tada naša inspekcija i policija i zaplenila „na i tušta“ alkohola, etiketa, farbi, otrova s kojake vrste, a protiv proizvođača podneta razno-razne prijave. Jednima je samo rečeno „no, no“, drugi će isplatiti neku slomnu novčanu kaznu, a treći i preostali zavlaviće, možda, koji mesec u zatvoru.

Ništa zato, naravno. Nema, ili skoro da nema, tog čoveka koji vam danas neće reći da bi rado, za bogatstva tih pojedinaca koji sirotavali ljude i potkradali državu, a stekli ogromna pokretna i nepokretna bogatstva, odedeli u zatvoru, dobrovoljno, ne samo koji mesec dana već i nekoliko godina. Ali, tamo se želja neće ispuniti. Oni koji su sve teradili, a verovatno da ih ima koji to još uvek rade, mogu da zahvale vlasti koja ih ne sprečila u činjenju.

Ostaje, naravno, pitanje da li je vlast imala teoristi od „alko-mafije“, pa je zato tolerirala njenu rabotu. Teško je, svakako, na to pitanje dati odgovor, ali je lako odgovoriti na pitanje može li vlast, kada hoće, da spreči otkva i slična društvena zla.

Poslednje akcije zatvorile su punionice svakojakih sumnjivih bučkuriša, a proizvođači poput „Rubina“, „Navipa“, „Prokca“ i mnogih drugih odahnuli su. Ne saće zato što su izgubili konkurenciju i dobi bolju produ na tržištu već i zato što se vi pod njihovom etiketama neće tržištu mliti otrov za ljudsku upotrebu.

Milenko Popadić

Amnezija i anestezija masa

UMJESTO AMNESTIJE

Stotine tisuća, po cijelom svijetu razbježanih srbijanskih mladića slučaju kako unutar granice njima nedostupne domovine klikću jastrebovi koji su se pretvorili u golubove mira. Prestao je četvorogodišnji prljavi rat, u kojem nisu htjeli sudjelovati, te su umjesto odlaska na ratište, pobjegli u inozemstvo. Bili su prinudjeni ostaviti svoje roditelje, djevojke, studije, posao, te da se odreknu perspektive, budućnosti i nesmetanog razvoja. Zemaljski bogovi rata su im oduzeli godine mladosti, ljubavi i snova. Istrgnuti su iz obiteljskoga života i iz najdražeg okoliša – iz rodnog kraja.

Sada, kada je prestao (nadajmo se) rat, nekadašnji gospodari rata (u kome navodno nismo sudjelovali) šepure se kao pauni, izigravaju borca za mir, a ni na kraj pameti im ne pada da dozvole povratak doma onima, koji su se od početka usprotivili imperijalističkom ratu.

Jedna oporbena partija – RDSV – podnijela je saveznom parlamentu Prijedlog zakona o amnestiji. Po ovom prijedlogu amnestijom bi bili obuhvaćeni svi oni, koji nisu htjeli iz ljudskih i moralnih pobuda sudjelovati u nerazumnom ratu, te bi se mogli vratiti doma bez opasnosti da ih netko pozove na odgovornost zbog neke fiktivne krivnje. Naime, ako Srbija zvanično nije sudjelovala u ratu – kako se danas tvrdi – a danas iz sve snage daje potporu miru, onda je zaista nerazumno, što se ne mogu vratiti oni, koji nisu htjeli okrvaviti svoje ruke.

Ne zna se što će biti sudba ovog prijedloga. Vladajuća stranka šuti, jedino reagiranje vladajućih struktura je neslužbeno priopćenje, da je prijedlog ušao u redovnu proceduru. Takva procedura međutim može da potraje. Nasuprot tomu, munjevito brzom se radi na reguliranju odnosa sa Hrvatskom, susjednom zemljom koja je dosada bila meta ne samo bezumne ratnohuškačke propagande, nego i oružja koje je uz ostalu pomoć "mirotvoraca" stizalo u neograničenim količinama neprijateljima iste Hrvatske.

Reguliranje odnosa sa Hrvatskom je naravno u općem interesu, a nije manji interes domovine da omogući povratak svojim si-

novima koji su se četiri godine prije vladajuće partije, istinski zalagali za mir.

Po anketi jedne novinske agencije, jedan mali broj oporbenih stranaka se ne slaže sa amnestiranjem onih koji su odbili da stanu pod oružje, dok neki postavljaju uvjete. Sve stranke imaju pravo na svoje mišljenje, ali ne nalazimo važnim da ih citiramo.

Trezvenije glave u raznim strankama – a takovi predstavljaju većinu – smatraju da amnestiranje treba shvaćati kao redovan, demokratski i humanitarni čin. Treba omogućiti povratak spomenutim osobama, a to je moguće jedino donošenjem ovog zakona.

Amnestija znači opći oprostaj. Neke stranke sa pravom negoduju takvom činu – općem oprostom: s jedne strane, što ne treba oprost onima, koji nisu zgriješili (nisu htjeli sudjelovati u ratu, ubijanju i etničkom čišćenju), s druge pak strane ne smije se oprostiti onima koji su ih tjerali u taj rat. Vjerojatno ste u ovim mislima prepoznali logiku Nenada Čanka i njegove stranke. Imaju pravo, ali treba da dodamo, da se podnijeti prijedlog decidirano zalaže za amnestiranje nevinih. Ovo se mora uraditi iz formalnih razloga, inače nikad ne bi mogli da se vrata doma, dok bi na njihovom mjestu uživali oni koji su izazvali rat i profitirali iz njega!

Ako bolje razmislimo, za oprost bi trebali moliti upravo oni, koji su sada u položaju da odlučuju o oprostom nevinima!? Vjerojatno će odugovlačiti sa oprostom iz više razloga! Prvo, to se očekuju izbori, na kojima bi amnestirani povratnici glasovali protivu svojih goniča, a uz to u predizbornoj kampanji bi vjerojatno širili propagandu protivu ovih golubova(-prevrtača) mira. Drugo, i možda ne manje važno je da razbežali mladići predstavljaju ogromni intelektualni kapacitet, pored kojeg neki ne bi mogli opstati na funkcijama a vinuli su se u nezaslužene visine. I zato će se vladajući krugovi i čitav njihov državni mehanizam truditi svim snagama da umjesto na amnestiji, rade na anesteziji masa, koja je ispiranjem mozga došla u stanje amnezije. Ne sjeća se ni pravih uzroka ni izazivača rata, nego se srećno smješka i aplaudira njihovim potezima, kada vode u rat i kada vode u mir.

Najtužnije je u svemu ovomu, što neki od ovih mladih umova i da dobiju amnestiju, neće imati doma nikakvu budućnost u do- gledno vrijeme. *István VALIHORA*

Iz božićne poruke episkopa Bačkog gospodina Irineja

Mir Božji, Hristos se rodi!

„... Zaista, u Hristu, na Božić – Bog je s nama! Zato, uprkos svemu, budimo i mi sa Njime! Radujmo se Njemu, Spasitelju svih ljudi i sve stvari! Radujmo se, Njega radi, jedni drugima, posebno dečici! Pomažimo, Njega radi, svima u tuzi i nevolji, posebno braći i sestrama iz Srpske Krajine, koje ostadoše bez ičega (neki i bez ikoga) i ljubav Hristovu očekuju od nas i među nama, a među njima posebno se postarajmo za dečicu i siročad čije su nevine duše ranjene više no što možemo i da naslutimo...“

Radi Njega i ljubavi Njegove, ljubimo jedni druge i sami sebe i sav život svoj Njemu predajmo i posvetimo! U tome je naša

budućnost u vremenu i u večnosti, u tome je naša božićna radost, naša nada za bolju i srećniju godinu, naša učešće u horu anđela koji poju Roždestva Hristova:

**Slava na visinu Bogu
i na zemlji mir,
među ljudima dobra volja!**

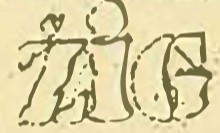
Uz pastirski blagoslov i najlepše molitvene želje još jedanput svima vama čestitam sveti i radosni Praznik, Roždestva Hrista Spasitelja, i pozdravljam vas božićnim pozdravom mira nade i radosti:

Mir Božji, Hristos se rodi!”

Episkop Bački Irinej

DVOT/J/EDNIK

Korisnici državnog proračuna iliti budžeta USA nisu dobili ni marjaša (!) već dva mjeseca i sad se poneki smiju kako se eto u Americi dešava da se, eto, u „julu” dijele prosinačke plaće. To bi bilo zaista smiješno za državu čiji je novac dolar – svjetski rezervni novac i koja zaista tiskanjem novca pokriva svoje ogromne deficite u vanjsko-trgovinskoj razmjeni i uglavnom prkosi svemu onom što smo o političkoj ekonomiji učili na fakultetu, a o historijskom i dijalektičkom materijalizmu da i ne govorimo! Naravno, vic je u tome što u oba doma američkog kongresa veliku većinu ima Republikanska stranka, a predsjednik je pak demokrata. Dakle, iz suprotnog tabora i želi mu se na svaki način napakostiti pred ovogodišnje predsjedničke izbore (prvog ponedjeljka iza prvog utorka u studenome), a koji se održavaju svake četvrte godine. Naravno, Bill bi volio, kao i svaki predsjednik, biti izabran još jedan mandat. Nužno je napomenuti, da ne bi netko bio u zabludi, da se u Americi predsjednik i kod franjevac gvardijan može biti samo dva mandata i da ne postoje doživotni trostruki narodni heroji i veliki vode, ili kako se to sve ne zove po raznim džamahirijama i narodnim republikama. Nezgodno je, da oprostite na izrazu ali ovdje dobro nam znani Bracika Baštovan, kategorički tvrdi da će biti doživotni direktor Savezne uprave carina, a to baš ni ustavom ni zakonom niti statutom SPS nije predviđeno!

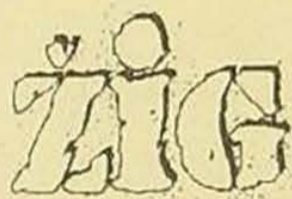

Novogodišnji TV program je bio zbilja fantastičan. Jer je znanstvena fantastika ni od čega napravila nešto. Jest da nismo vidjeli (s) oba oka, a bogami ni (s) očalima nekakvu proročicu sa cvijetom u kosi na III kanalu, ali smo se, brate, nagledali barem baleta, što će reći i „Labuđeg jezera” sve sa crnim i bijelim labudom, a bogami i „Pikove dame” na oper-ski način, jer su turbo-folk „pjevači” protjerani s velike televizije (na malim ih ima koliko ti srcu drago) dekretom gde Nade, koja je zbilja uozbiljila glavni elektronski medij do fantazije iliti dosade. Dobrih novih filmova se također nismo nagledali jer se to nakon suspenzije sankcija mora platiti, kao i valjane „trakavice”. Dapače, pa tko voli ni kriv ni dužan mora gledati „Dallas” na

„Pešti I.” Sad se pak svi lože na nekakvu (preuranjenu?) SLOŽNU BRACU, kao sve što će to nama lijepo objasniti i prorokovati /opet proroci/ nekakav dr. Nele kod kojeg je Kusturica sviro kontru. Tko još jednom pomene prorokovanje poslat ću ga u, da ’prostite, Kleopatrinu, pa nek mu pošlje bijeli mag skida opcinu (lijepo kažem, opcinu, a ne općinu!)

Monika Szeles vojvodansko-američka Madarica, dobro nam svima znana, se vratila u svjetski teniski cirkus koji sad gostuje u Australiji na prvom ovogodišnjem Grand slemu, tj. jednom od četiri najveća turnira u sezoni pokraj otvorenih prvenstava Francuske, Engleske i USA. Mlada Vojvodanka u ovoj igri ima strašno oružje, držeći reket sa dvije ruke uvijek udara lopticu kad je još u uzlaznoj putanji nakon odskoka, prije no je to u stanju itko drugi učiniti. To uvijek daje loptici nevjerovatno ubrzanje, i to je, uz naravno preciznost, njena glavna prednost nad konkurentkinjama. Hrvatica, pak, Iva Majoli, koja je potkraj godine osvojila dva svjetska ženska turnira u Europi a prvih dana ove godine i Hopman cup, skupa sa Ivanišavićem u Australiji, ubrzo se penje u sami vrh ženskog tenisa, premda udara loptu jednom rukom, desnom, u najvišoj točki nakon odskoka, ali zato rezantno i točno. Budući da ove dvije djevojke s naših prostora još nikad nisu igrale jedna protiv druge, lijepo bi bilo da se upravo sada sretnu u finalu prvenstva Australije, pa neka bolja pobijedi, a da se nakon meča i zagrlje i pročavrljaju jer im nije potreban prevodilac!

Ako bilo kamo iz Europe želite telefonirati u Jugu, pozivni broj je 00. Neodoljiva je semiološka poruka ovog znaka! O je ništa, znači dvaput ništa jednako opet ništa, a borame ovdje i drugi 00 znače i štogod drugo mal nismo kazli – reterat. Jeste da imamo lipi bili čutaka al vako baš da nas smisli Europska poštanska unija, to nije lipo, pa makar svi kazali da sam ja državni čovik! Što bi kazo, nama svim pacifistima najdraži književni lik dobar vojak Švejk: „Der Teufel will uns buseriren”, odnosno u prijevodu – vrug je odnio šalu!

Milivoj Prčić

Svečani koncert Subotičke filharmonije

S velikim interesom i radošću dočekali smo koncert Subotičke filharmonije u Vijećnici Gradske kuće 27. prosinca. Na početku koncerta dječji zbor Muzičke škole „Bambi”, kojeg je pripremila gđa Irena Križak, otpjevao je nekoliko prigodnih pjesama uz klavirsku pratnju Kiss Anikó. Slijedile su arije iz Straussove operete „Slijepi miš”, „Carski valcer”, „Trisch-Trasch polka”, „Annen polka” s poznatim novosadskim solistima Verom Kovač Vitkai, sopranom, i Slavoljubom Kocićem, tenorom. Izvedena je i „Pizzicato polka” Johana i Josefa Straussa, Core ngrato S. Cardilla, a limeni puhački kvintet svirao je jednu na-

rodnu te po jednu tirolsku i finsku pjesmu. Na programu se našla i „O sole mio” E. Capua, te „Napitnica” iz Verdijeve opere „Traviata” koju su solisti skupa izveli. Na kraju koncerta čuli smo nezaobilazan valcer „Na lijepom plavom Dunavu”. Filharmonijom je znalački i s očitim iskustvom dirigirao Imre Toplak.

Divan božićno novogodišnji ugodaj koji nam je priredila Subotička filharmonija, ponovno okupljena nakon dugog vremena, koji je atmosferom podsjećao na novogodišnji koncert Bečke filharmonije, učinio je da se eventualne nesavršenosti dojmovno zanemare.

(n. s.)

Pisma čitatelja

„Pravi” Bunjevci

U posljednjem broju „Subatički novina”, jedan novinar, inače navijač Bunjevačko-šokačke stranke i saradnik srodnog joj Bunjevačkog kulturnog centra, ni-pet-ni-šest prino je, bez ikake ograde, riči jednog kačmarskog Bunjevca, da jedino kačmarski Bunjevci čuvaju bunjevačke običaje u Mađarskoj. Kon tekst izjave je značajan jel spomenuti BŠS i BKC, od svi Bunjevaca koji žive van SRJ (dakle, iz Mađarske i Rvatske), saraduju samo s kačmarskim Bunjencima.

Ne znamo jel krivica tog novinara, jel njegovog sagovornika, što „ne znadu” da se bunjevačka prela održavaju u, osim u Kačmaru, još i u Baji, Budimpešti, Gari i drugim mistima u kojima žive Bunjevci u Mađarskoj; da svi Bunjevci u Mađarskoj (sem kačmarski, naravno) rade priko Saveza Hrvata u Mađarskoj (SHM), da se prilozi o običajima, prošlosti te sadašnjim prilikama i potribama Bunjevaca iz Mađarske prikazuju u „Hrvatskoj kronici” (koja je na drugom programu MTV svake subate u 8,25 i mož se gledat i kod nas) i objavljuju u „Hrvatskom tjedniku” (dobiva ga i naša Biblioteka), da obnovljena Bajska bunjevačka čitaonica radi u okviru SHM (čelnik joj je Antun Mujić) itd. itd. Čak bi se moglo kazat da u Savezu Hrvata u Mađarskoj postoji pravi mali „bunjevački lobi” jel je Bunjevac zadnji godina bio, jel jeste, pricidnik SHM (Joso Ostrogonac), zatim zemaljski sekretar (Mijo Karagić), potom više čelnika razni komisija ovog saveza...

Da ne bi Šokce koji žive u Mađarskoj zanemarili, ovaj put ćemo istać da u mađarskom parlamentu, u kojem svaka nacionalna manjina ima svog zastupnika, sve Rvate koji žive u Mađarskoj zastupa jedna Šokica (Janja Horvat).

U svakom slučaju, ovim primerima želili smo istać da javna rič zaktivna odgovornost i objektivnost, a tog nije bilo u slučaju spomenutog novinara i kačmarskog Bunjevca.

Pored tog, najčitanije „Subotičke novine”, ako želi zadržat nestranački karakter, ne smi dopuštiti da njegovi novinari na mala vrata „proguravaju” interese bilo koji stranaka. A mira u kojoj se pojavljuju BŠS i BKC u „Subatičkim” i mećanje ovi marginalni organizacija u isti ravan s drugim značajnijim strankama i udruženjima svakako tom ne služi.

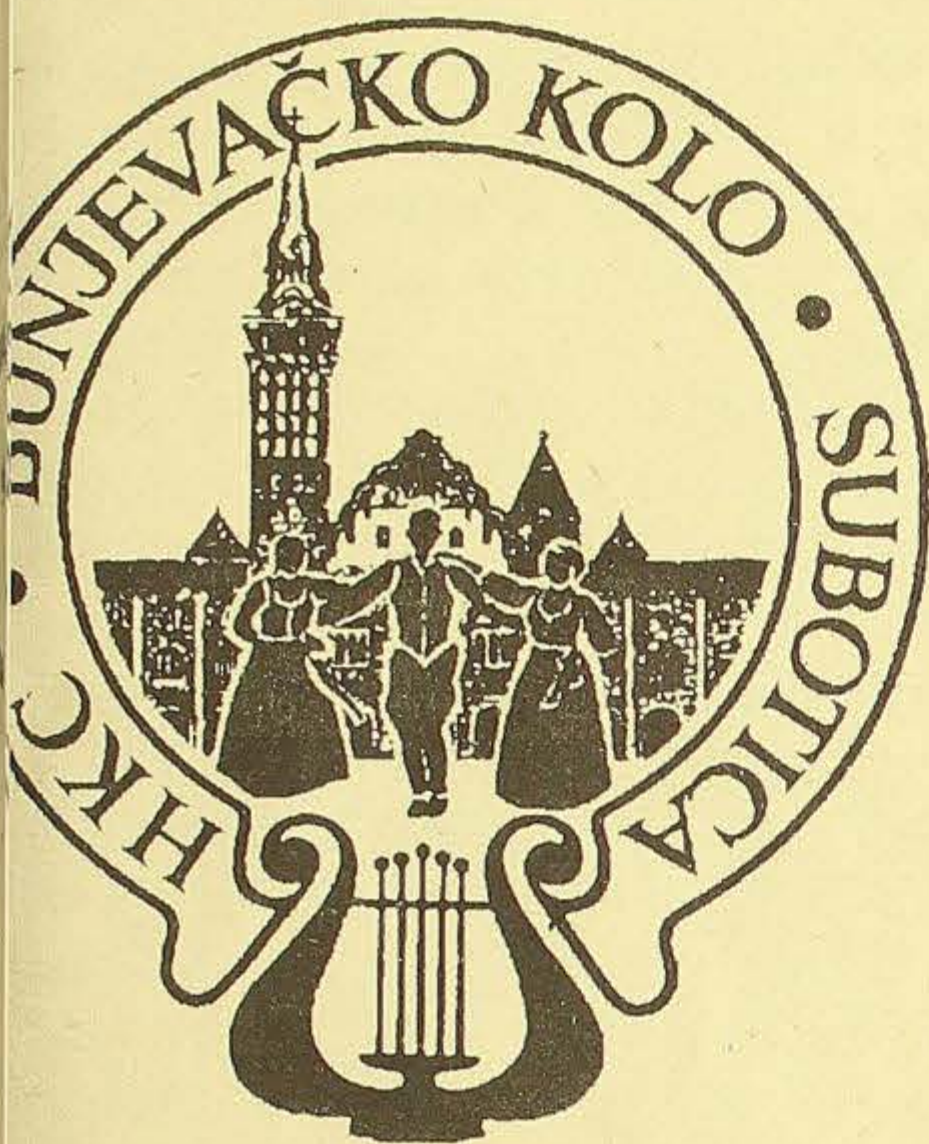
(Ime i prezime poznato redakciji)

pred ovogodišnje „Veliko prelo”

Natječaj za „Preljsku pismu” i „Najlipču prelju”

Šada već davne 1879. godine, kada je u subotičkoj „Pučkoj kasini” organizirano prvo „Veliko prelo”, napisana je prva „Preljska pisma”, i danas poznata, „Kolo igra taburica svira” iz pera čuvenog bunjevačkog preporoditelja Nikole Kujundžića. Tase je lijep običaj održao do danas: svako je „Veliko prelo” imalo i svoju „Preljsku

Organizacijski odbor „Velikog prela '96”, koje će se inače održati u subotu 27. siječnja u velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo”, u duhu te tradicije raspisalo je natječaj za „Preljsku pismu” ovogodišnjeg „Velikog prela”. Ona treba biti napisana ikavicom s uobičajenim motivskim i tematskim okvirom. Svoje priloge možete poslati na adresu: HKC „Bunjevačko kolo”, Preradovićeva 4, Subotica, s naznakom za „Preljsku pismu” do 25. siječnja. Stručni će žiri odabrati najbolju.

Ujedno, Organizacijski odbor „Velikog prela '96” ovim putem poziva sve zainteresirane „divojke” da se prijave na natječaj za „Najlipču prelju”. Prijave se primaju u prostorijama HKC „Bunjevačko kolo” do 27. siječnja od 9 do 12 sati, gdje će natjecateljke biti upoznate s propozicijama.

(Ij. k.)

Promocija knjige Slavena Bačića

U srijedu 24. siječnja, s početkom u 18 sati, u velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo” održat će se promocija knjige Slavena Bačića „Povelje slobodnih kraljevskih gradova Novog Sada, Sombora i Subotice”. Pored autora, o knjizi će govoriti povjesničari dr Antal Hegedüs i Mirko Grlić.

KORAK ILI RASKORAK – ZAVISI OD NAS

Mir je potpisan, sankcije su skinute, svi nam je laknulo. Odavno smo čekali skidanje sankcija, da krenemo u bolji život, u lepše sutra.

Normalno je da svaki dobronamerni i poštenu građanin pozdravi ovu odluku i veruje da će nam život biti lepši, standard na višem nivou; počecemo sa radom, biti ravnopravni sa ostalim svetom... Rečju, da će sve krenuti nabolje.

Medutim, u nekim sredstvima informisanja kao kod nekih „biznismena” i političkih funkcionera oseća se prava euforija, preveliki optimizam – kao: već sutra poteći će „med i mleko”.

Skoro da se svet pokajao za grehe i nepravdu koja nam je počinjena uvođenjem sankcija, pa sad brže-bolje želi sve to da isravi.

Da ga slučajno ne peče savest?

Da su velike sile, koje čine „svet”, htele, do ovoga ludoga rata uopšte ne bi ni došlo; ili su mogli učiniti da se davno pre završi. I sada, kada se na „sva zvona” najavljuje prava najezda stranog kapitala, uvozne robe u ogromnim količinama, pa još povoljni uslovi plaćanja, niske cene – šta ćemo lepšeg?

Da li je sve baš tako?

Da nije prošlosti, ne bi bilo ni budućnosti.

Tako bi nam malo osvrtno unatrag; podsećanje na prošla vremena – mislim dobro došla, sada, kada ponovo treba da stupimo u poslovni odnos sa razvijenima – jačima od nas. A zna se ko propisuje i ko diktira „pravila igre” – pravo jačeg je uvek, (a i sada) bilo ZAKON. U vreme bivše socijalističke Jugoslavije, uvozili smo svega i svačega. Jednostavno, nije bilo grane u privredi koja nije bila zavisna od uvoza. Bilo da je reč o opremi, rezervnim delovima ili repromaterijalu. Uglavnom se odnosilo na metale koje nismo mogli proizvoditi sa 100% resursa niti ih izvoziti. Ta zavisnost od uvoza je „rak-rana” naše privrede uopšte. Samo jedan primer sa ovih naših subotičkih prostora gde je ukrštanjem dobijena „domaća svinja”, a ni ona ne može bez stočne hrane u kojoj nema uvozne komponente – ribljev brašna!

E, tu smo bili neprikosnoveni!

Svuda po svetu bila su „rasuta” naša predstavništva, sa velikim deviznim platama, a sa malim učinkom. Bilo je slučajeva da je u jednom gradu bilo 3-4 naših predstavništava, za jednu istu privrednu granu, tako da smo sami sebi konkurisali, a zna se ko je od toga imao štete a ko koristi. Posebna je priča naplata i potraživanje od inostranstva. Navešćemo kao primer naša građevinska preduzeća koja su gradila u Africi: investitor plaćao u nafti, naftu uzimala država, građevincima plaćala u dinarima, a tek „siću” u devizama itd. Pa smo onda imali „klirinško” (istočno) i „konvertibilno” (zapadno) tržište, a zna se ko je određivao paritet – pravo jačeg bilo je prisutno. Zatim, koliko je izvezeno robe ili urađenih poslova ostalo nenaplaćeno, jer se naivno verovalo bombastim nazivima firma, i bez obezbeđenih sredstava plaćanja – roba je prodavana. Stariji Subotičani se sećaju „čarobno” nestalih tepiha „Jovana Mikića” i mnogo

drugih „uspelih” poslovnih poteza. A najgora je bilo kada bi neka sredstva informisanja objavila da je neko naše uspešno preduzeće izvezlo robe u inostranstvo za „toliko i toliko miliona dolara”. Svako ko se i malo razumeo u poslove, hvatao se za glavu i pitao: „koliko smo ovog puta izgubili?” Jer, jednostavno se znalo, a i sad se zna, da smo sa našim proizvodima daleko od svetskih standarda, od svetske produktivnosti i svetskih cena. A zna se da se gubitak na izvozu prebacivao na istu robu koja se prodavala u Jugoslaviji, pa nije bilo iznenađenja, ako bi naš proizvod kupio jeftinije u inostranstvu, nego kod nas. Imali bismo navesti još mnogo „bisera” našeg export-import poslovanja, ali šta bi sve to vredelo – vreme je prošlo, sad ovo navodimo samo kao podsećanje da se greške ne ponove i... Da bi bilo dobro da se sa određenom dozom opreza pristupi svakom novom poslu. Bilo da se radi o izvozu ili uvozu. Poznato je da je špijunaža u privredi isto tako rasprostranjena i jaka kao u vojnim i ratnim prilikama. Svet veoma dobro zna, kakva je situacija i stanje u našoj privredi posle gotovo tri godine blokade. Tačno znaju šta i koliko nam treba, a šta i koliko možemo da izvezemo. Naša je nevolja što nam za pokretanje fabrika i proizvodnje treba baš ono bez čega se ne može – pogonsko gorivo, rezervni delovi za remont uvozne opreme i repromaterijal, što sve skupa (plus radna snaga) čine kompletnu proizvodnju. A zato će se i cene određivati prema onome: „uzmi ili ostavi”, a zna se da mi MORAMO UZETI. U biznisu nema ljubavi. Niko ne dolazi kod nas ni zbog čega drugog, osim da zaradi ili kako se to lepše kaže – profitira.

A šta će biti sa izvozom? Šta je to od čega imamo „viška”?

Koju smo svetsku produktivnost cena mogli postići pod sankcijama?

Gde su nam sredstva – devize za plaćanje robe?

Ko i kada će nam dati i pod kojim uslovima kredite?

Kada će se steći poverenje stranih ulagača?

Ima još mnogo pitanja na koje bi trebalo dobiti odgovor pre nego što uđemo „grlom u jagode”. Mislim da bi Vlada morala da odredi kriterijume ko i pod kojim uslovima može da posluje sa inostranstvom. Jer ako našim „kvazi biznismenima” koji su se obogatili preko sive ekonomije, ili ratnim profiterima porastu apetiti, pa i oni požele malo „inostranog kolača”, nastaću još veći problemi. Jer, ne treba zaboraviti da i inostranstvo ima istih i većih „mahera” kada su mučke i prevare u pitanju.

Sve ovo ne iznosimo u zloj nameri, kao krajnji pesimisti, nego iz prostog razloga što želimo ukazati na činjenice koje treba da nas „spuste na zemlju” i urazume. Jer od naših sadašnjih odluka zavisi da li ćemo napraviti makar i mali korak ka Evropi i svetu ili ćemo za dugo, dugo vreme ostati u raskoraku.

O tome treba da odlučimo sami.

Nikolić Andelko

József Kasza, subotički gradonačelnik

SUBOTICA JE OČUVALA SVOJ IDENTITET I IMIDŽ

Pored svih teškoća, Subotica se čvrsto odbranila od pokušaja narušavanja tolerantnog života • Lokalna samouprava ne ruši postojeće nego gradi i stvara uvjete za bolje sutra

U ovome trenutku o Józsefu Kaszi lako je i teško govoriti. No, želimo istaknuti da je u ovome stoljeću Subotica imala dva gradonačelnika vrijedna pažnje: g. Károlya Bíróa i upravo našeg sugovornika. Ali, povijest će o tomu iznijeti meritorniji sud.

Kako ocjenjujete rad lokalne samouprave, te Vaš osobni u protekloj godini?

J. K.: Protekla godina je bila teška unatoč tomu što svi smatraju da je bila nešto bolja zbog obustavljene inflacije. Međutim, tvrdim da je bila jedna od najtežih godina, s obzirom da su sve rezerve kod stanovništva bile iscrpljene: kako one materijalne tako i psihičke. Ratna situacija u proteklih nekoliko godina i zbog toga izazvan gubitak perspektive, utjecala je na to da su ljudi prilično teško, s jednom velikom dozom apatije, preživljavali 1995. godinu. S druge strane, to što nije bilo inflacije nešto je poboljšalo situaciju, tako da su se zacrtani planovi lokalne samouprave mogli ostvariti u stopostotnom okviru, bez rebalansa budžeta. Moram istaknuti da je s budžetom lokalne samouprave bilo dosta poteškoća zato što su nadležna ministarstva i zakonski propisi utjecali u tom pravcu da je Subotici bilo zakinjuto oko 4 milijuna dinara, i sve dok nismo digli glas nitko nije na to reagirao. Tih 4 milijuna dinara je nadoknađeno tek u posljednjem kvartalu prošle godine. I pored svih teškoća, Subotica se čvrsto odbranila od raznoraznih nasrtaja i pokušaja narušavanja tolerantnog, zajedničkog života u našoj sredini i to zahvaljujući najviše svojoj kulturi, kulturnim institucijama i kulturnim zbivanjima. „Međunarodni festival djece“, „Filmski festival“, „Kazališne ljetnje večeri“ na Paliću, razne izložbe, književne večeri, koncerti... utjecali su u tom pravcu da Subotica očuva svoj identitet i svoj imidž. Među građanstvom ta su zbivanja unosila povjerenje i smirujući ton u svakodnevni život. E, pa takva je bila '95.

Postoji optimizam

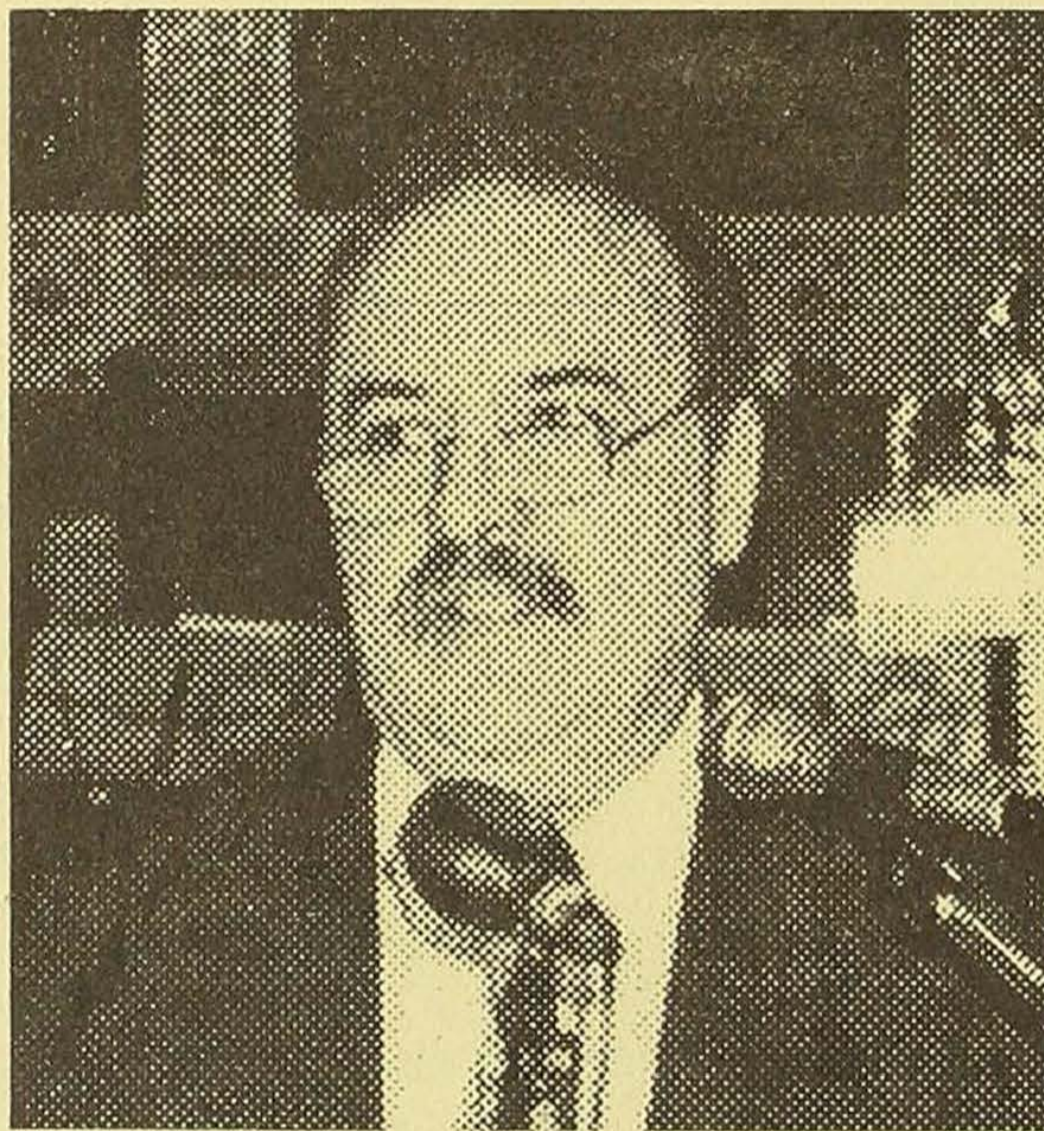
Na žalost, „Dužijanica“ je u ovom kontekstu izazvala neke negativne reakcije – nepotrebno. Nadamo se, zar ne?

J. K.: „Dužijanica“ je u proteklih nekoliko godina uvijek bila kamen spoticanja. Međutim, na to se nismo mnogo osvrtnali, jer moji suradnici, a i ja osobno, smatramo da su čuvanje tradicije i očuvanje nacionalnog identiteta jednog naroda osnovna prava jednog naroda. Zašto bismo tu tradiciju onda prekidali? Međutim, svake godine je netko nepotrebno remetiо normalan tok događaja, a ove je godine taj nasrtaj bio zbog tvrđenja da je to „ustaško“ ili tako nešto, što je nanijelo dosta neprijatnih događaja i nama i našim gostima. Napose predsjedniku općine Leskovac koji je zaista otvorena srca i dobronamjerno došao s kulturno-umjetničkim društvom, a bez razloga je napadnut i imao silne neprilike u svom okruženju. No, ja sam oduvijek i tvrdio da će sva ta lica, koja

žele na ovakav pokvaren način remetiti naš zajednički život, smirivanjem ukupne situacije na ovim prostorima jednostavno nestati na smetlištu povijesti.

Što možemo na gospodarskom planu očekivati od naredne godine?

J. K.: I pored toga što su sankcije suspendirane, jer ukinute još nisu, postoji određeni optimizam za svakodnevni život. Ali, tvrdim da to neće ići lako; neće biti već od sutra puno bolje, nego će se morati mukotrpnim radom dokazivati svaki korak našeg postojanja, napose u privredi. Mi smo proteklih godina silom prilika odvikli ljude od rada. Ljudi su bili na prinudnim dopustima; okrenuli su se svojoj ekonomiji gdje se, stjecajem okolnosti, mogla stjecati laka i veća zarada nego plaće u privredi. Sada se ti isti ljudi trebaju vratiti osmosatnom radnom vremenu i zarađivati taj doista nizak dohodak, odnosnu plaću. To će ići dosta teško. Pored toga, naši stručnjaci, mladi svijet, osobito Mađari i Hrvati, su sa ovog prostora, otišli u bijeli svijet. Tvrdim, i pored toga što socijalistički opredijeljeni direktori tvrde da ti odl-

nosi nisu prekidani i da Zapad jedva čeka da mi pružimo naše proizvode, da ćemo se teško probiti na to tržište i da ćemo ispod cijene prodavati naše proizvode. Morat će se udovoljiti visokoj kvaliteti i na vrijeme ispoštovati rokovi i ugovori. Samo na taj način moći će se osigurati plasman naših proizvoda. U privrednom smislu, velikog oživljavanja neće biti bez ulaska stranog kapitala, a ovo područje je još dosta trusno za kapital jer kapital reagira dosta osjetljivo na svaki politički poremećaj bez tog inozemnog kapitala. Međutim, ipak će doći do oživljavanja. Nada mora postojati, jer dolazi do smirivanja ukupne situacije oko nas i kod nas. Onda će se zacijelo i teškoće kod nas lakše prebrođavati. Nadam se da će se zacrtani planovi, kao što je početak gradnje zatvorenog bazena, početak rekonstrukcije kazališta, pa stvaranja uvjeta za rekonstrukciju „Bunjevačkog kola“, ostvariti u 1996. godini. Mora se istaknuti i to da ulazimo u

godinu izbora, tako da će na političkom planu sigurno biti dosta tenzija i napetosti. Međutim, smatram da je ova lokalna samouprava i ova koalicija dokazala da umije raditi i očuvati mir na ovim prostorima i da ne ruši postojeće nego da stvara uvjete za bolje sutra i da gradi u najtežim prilikama. I naše geslo će biti: mi smo za gradnju, a ne za rušenje

Priznanje za grad

Bilo je dosta povike da je ova koalicija nacionalistička. Međutim, činjenica je da je Subotica pod njenom upravom dobila povelju „grada mira“ što je jedno veliko priznanje.

J. K.: Povika na ovu koaliciju da je nacionalistička bilo je podosta i to upravo od onih, koji su bili podstaknuti svojim nacionalizmom, i koji su na svakom koraku zauzimali odgovarajuće položaje, rukovodeća mjesta u društvu... pa im se nije dopadala realnost da jedna mađarsko-hrvatska koalicija može funkcionirati. Moram reći da su nas istisnuli, ne prošle, već i ranijih godina na svakom rukovodećem položaju: na rukovodećim mjestima uglavnom su ljudi srpske nacionalnosti, velike čistke su izvršene u policiji, vojsci, pravosudnim i državnim organima, školama... skoro na svakom području. I upravo oni koji su to radili vikali su da je koalicija u Subotici nacionalistička da bi sa sebe skrenuli odgovornost i zametnuli trag svog djelovanja. Smatram da nismo nastupali sa stajališta nacionalizma, nego smo i te kako vodili računa o interesu svakog naroda koji živi na ovom području; da svatko ima ista prava na čuvanje svojih običaja i njegovanje vlastitog nacionalnog identiteta. I nijednog trenutka nismo dopuštali, ni u jednom segmentu, ekstreme ponašanja, kako u vlastitim krugovima tako i van nas.

Prošle godine završena je rekonstrukcija „Népköra“, čime je Subotica dobila značaja i pažnje vrijedan kulturni prostor; na otvaranju je bio i predsjednik Republike Mađarske Árpád Göncz. To je priznanje za grad, a i Vama osobno. Planira li se suradnja s Republikom Mađarskom na kulturnom, privrednom i sportskom planu?

J. K.: Pa jasno je da se planira suradnja s Mađarskom. Posjet gospodina Göncza je svakako veliko priznanje i za grad i za lokalnu samoupravu pa, ako hoćete, i za mene osobno, jer rekonstrukcija „Népköra“ nije djelo pojedinca ili nekolicine, nego je to zajedničko djelo sviju nas koji živimo na ovom području. U tom smislu, stanovništvo je u najvećem dijelu to tako i prihvatilo. Napada je bilo, a ono što me je iznenadilo, najžešće je dolazilo od DZVM, koji se inače deklarira kao zastupnik mađarskog naroda na ovom području. A od samoga početka suprotstavio se tom projektu i do kraja je ostao dosljedan u tome. Međutim, moram istaknuti da su naši sunarodnjaci Hrvati i Srbi itekako pomagali u rekonstrukciji „Népköra“, što

ije ni čudno. Jer, smatram da, ako su stvo-
eni uvjeti za rad, pred godinu-dvije,
rpskog kulturnog centra, da je normalno
a se to odnosi i na „Népkör”. Danas se tako
ešavalo pitanje mađarskog kulturno-um-
tничkog društva, a sutra će se djelovati u
om pravcu da se stvore uvjeti za rad i HKC
Bunjevačko kolo”. Postupno, kako to bu-
u dopuštale materijalne prilike općine, će
e rješavati problemi i Bunjevačkog kultur-
og centra i Kulturnog centra Roma i sva-
og drugog naroda koji ovdje živi i želi raditi
cilju zajedničkog života.

**Na ostvarivanju programa na hrvat-
kom jeziku na Radio-Subotici je nešto
talo. Je li problem u lokalnoj samoupravi
i negdje drugdje?**

J. K.: Stalo se i nije se stalo, jer se taj
projekt treba ostvariti. Činjenica je da na
vom našem području živi preko 25%
hrvata i Bunjevaca koji itekako imaju pravo
a program na Radio Subotici kao i svi osta-
. To ne bi trebalo biti kamen spoticanja ni
a koga. Međutim, kadrovski uvjeti i mate-
rijalne prilike su nešto usporili rješavanje
vog problema.

**Subotica kao pogranični grad u ovome
renutku dobija na značaju, postoji mo-
ućnost bescarinskih zona. Ona može po-
tati most s Europom. Otvaraju li se još
eke mogućnosti na ekonomskom planu?**

J. K.: To neće biti nove mogućnosti. To jest stalna
mogućnost ovog područja zbog svog geoeko-
omskog i geopolitičkog položaja. Jer putevi za
Eurpou i iz Europe vode kroz Suboticu. Tu pred-
ost treba valorizirati i omogućiti da te beneficije
udu maksimalno iskorišćene. To treba napose s
escarinskom zonom, s uslužnim robno-tran-
portnim centrom, s bankarskim uslugama valo-
zirati da ovo područje ima ekonomske koristi, a
ormalno i privreda ovog područja.

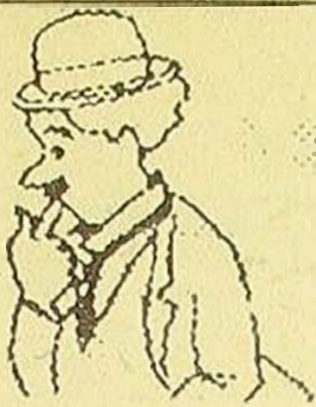
**Kako ste zadovoljni radom lokalnih me-
dija, a koliko globalnim predstavljanjem Su-
botice u protekloj godini? Bi li tu moglo doći
io više kvalitete, i ima li još uvijek prristra-
nih i tendencioznih napisa?**

J. K.: Polarizacija je u medijima izvršena
oš pre nekoliko godina. Ta polarizacija traje
danas. Uglavnom, većina subotičkih medi-
a, od „Subotičkih novina”, Magyar Szóa”
lo „Hét Napa” korektno prati rad lokalne
amouprave. Kad treba, onda kritički reagira
na neke naše greške. Međutim, određeni
nediji koji su dirigirani iz centra su od sa-
nog početka bili okrenuti protiv Subotice i
aneli su dosta štete ovom području. Ovom
h prilikom ne bih želio imenovati. Svatko to
na, jer narod to veoma dobro prati i reagira
na ova zbivanja. Smatram da će se oni ubu-
luće stidjeti svojih postupaka.

Očuvati pobjednički tim

**Ulazimo u predizbornu godinu. Je li, po
vašem mišljenju, politička kultura u gradu
porasla u odnosu na prethodni period kada
e bilo dosta neugodnih i mučnih situacija?**

J. K.: Mislim da tako drastičnih situacija ubu-
luće neće biti. Međutim, bit će mučnih situacija
er se politička kultura, politička pluralizacija i
demokratizacija ne može izvršiti u jednom
društvu u periodu od dvije-tri godine. Za to treba
više godina, više desetljeća, a mi još nismo na toj
azini tako da će i nadalje biti političkih prep-
u

Iz bilježnice umirovljenika

Nepouzidane usporedbe

Sjećalite li se: još u pučkoj
školi, svi smo znali za ona tri
stupnja uspoređivanja. Primjerice, za pridjev
„dobar” bilo je ovakovo: dobar, bolji, najbolji. I
sad sam zbunjen! Jer sve to prenijeto u našu
životnu zbilju, od kakovog nam je to „dobra”
sada – bolje?

Ili, tko može zaniijekati ili nevjеровati onom
čovjeku koji golom stražnjicom sjedne na užare-
nih štednjak – da bi valjda provjerio onu Einstei-
novu teoriju relativnosti – tko može nevjеровati
tom čovjeku (nakon što je „ustao” s užarenog
štednjaka) ako on sam, s uzdahom olakšanja,
kaže da mu je sada – bolje? Nitko.

Ali, znači li to da je tom čovjeku, dok je sjedio
na tom (užarenom) štednjaku, bilo – dobro?
Očito, taj čovjek ne stoji baš najbolje s već pome-
nutim stupnjevima uspoređivanja, prenijetih u
našu životnu zbilju.

Pričica prva

Eto, ja znadem jednog čovjeka, jako starog,
starijeg i od mene. U vrijeme kada sam njemu
govorio „čiko”, i sam sam bio „čika”, nesamodjeci.
E, tog čovjeka možete vidjeti na autobusnim po-
stajama. Hoda polako, saginje se još polaganije –
kupi bačene opuške. On je moj prijatelj. Nedavno,
kategorički je ustvrdio da nam je sada svima –
bolje! Odmah je i pojasnio svoju tvrdnju: stoga,
kaže, jer je njemu još pred dvije godine (devedest
treće?) trebao cijeli tjedan da pokupi opušaka za
(samo) jedan jedini dan pušenja. Takovo je vrijeme
onda bilo, da ljudi – ulazeći u autobus – nikad nisu
na pločnik bacali tek zapaljenu cigaretu. Ma kakvi!
Ne, cigarete su gasili pažljivo, pa u – žep.

Ali, kaže ozareno, takovo vrijeme je prošlo. Sada
je pravo blagostanje! Sada, za jedan jedini dan
„ophodnje” po autobusnim postajama, pokupi
opušaka za cijeli tjedan. Pušenja. Nađe se tu i koji

cavanja. Međutim, narod će ipak znati tko je tko
i tko je što uradio za ovo područje.

**Možete li nam reći kada očekujete na-
redne izbore?**

J. K.: To je teško reći. Uglavnom, mo-
guća su dva termina: jedan je u kasno prol-
jeće, a drugi je u jesen '96.

Neke koalicije su već stvorene.

J. K.: U Subotici još nisu potisane neke
posebne koalicije. Smatram da pobjednički
tim treba očuvati, treba zajedno raditi sa svim
demokratski raspoloženim snagama koje su
za Suboticu i za njen prosperitet. U tom ćemo
kontekstu zacijelo ići skupa na izbore.

**Dosta se inzistira na različitim vrstama
autonomija. Što mislite o većem stupnju
autonomije samog grada u smislu veće de-
centralizacije. Ne bi li time uspjeh bio veći,
a rezultati bolji?**

J. K.: Svakako da će u budućem periodu
morati doći do decentralizacije u Srbiji. Do
sada, a i sada, vrši se teška centralizacija na
svakome koraku: od privrede do političkog
života, od budžeta do raznih fondova... Sve
je centralizirano i drži se u Beogradu. Pa i
kadrovska je politika tako urađena. Okviri
djelovanja lokalne samouprave su veoma
skućeni. Međutim, siguran sam da će u jed-
nom doglednom periodu doći do suprotnih
tendencija, ako se Srbija želi bržim koracima
priključiti Europi. Lokalna samouprava u

opušak onih „stranskih” cigareta. To ga podsjeća
da me velikodušno, grofovski, ponudi jednim
(najdužim) opuškom – kenta. Inače, „strane”
opuške posebice odvaja i čuva. Za blagdane.

Zar nije sve to, kaže, uvjerljiv dokaz da nam je
SADASVIMA BOLJE! Ni on se, očito, ne snalazi
najbolje u stupnjevima uspoređivanja prenijetih u
svoju životnu zbilju.

Pričica druga

Točno pred dvije godine (tko se ne sjeća po-
lovice siječnja devetdeset četvrte?), za svoju miro-
vinu mogao sam kupiti cijeli 1 (jedan) kilogram
„mesnatih” kostiju. Podijelio bih ga pravedno sa
svojim vjernim, starim jednookim psom. Zabij-
ježio sam to u pričici – „Pasja braća”. Podsjećam
vas djelomice:

„(...) Dok ja svoj dio kuham s malo soli, moj
pas u slast gloda svoj dio kostiju i gleda me onim
svojim jedinim okom zahvalno i – bratski.”

Sada bih svojom mirovinom, opet mogao na-
hraniti jednog psa. Priznajem: bilo bi to nešto
redovitije i izdašnije. Ali, moj „jednooki” nije
više živ. Baš kad nam je svima – bolje. Nije
dočekao bolji (pasji) život. **Pričica treća**

Piše u nekim novinama: tamo negdje, na
onom „trulom Zapadu” – tako smo Zapad neka-
da po naređenju zvali – propucao sebe skroz,
jedan čovjek. Bogat bio, težak stotinjak milijuna
dolara. Ali, životne nedaće, poslovi mu krenuli
niz brdo, propast na burzi, što li. Spao siroma' na
bijednih milijun dolara. Stoga se i ubio.

Mislim se: jesam u svom životu zapadao u
životne nedaće (dobro, uvijek ja kriv) ali nikad ni
približno u takove (sretne) nedaće, vrijedne „bi-
jednih” milijun dolara. I on, da je imao bilo
kakovu prigodu da se usporedi sa mnom, s nama,
s našom životnom zbiljom – spasio bi svoj život.
Ali, tko mu je kriv. Što se ranije nije sjetio nas.
Sad mu je kasno.

Marko Subotički

P. S. Nije da nemam još takovi pričica. Ali,
nema više mjesta. A ŽIG nije moj.

decentraliziranoj državi može dati bolje re-
zultate. Međutim, očuvanje nacionalnog
identiteta jednog naroda je zacijelo u okvi-
rima određene autonomije. Javno mnijenje
u Srbiji je tako formirano da je autonomija
balk, da je to nešto strašno. Tvrdim da
autonomija nije fetiš, nego je to nešto što na
ovom području živi više stotina godina.
Primjerice, crkvene autonomije itekako dje-
luju i funkcioniraju, a nema nikakvog suko-
ba interesa jer svatko njeguje svoju vjeru.
Isto tako smatram ako bi mađarski narod
imao svoje škole na maternjem jeziku, svoja
glasila na maternjem jeziku, svoje institucije
na maternjem jeziku... da to nimalo ne bi
ugrožavalo ostale narode. Isto se to odnosi
i na hrvatski narod, koji isto ima pravo na
svoj jezik, svoju kulturu i time se ništa ne
remeti u zajedničkom životu nego se još više
pospešuje i obogaćuje naša zajednička kul-
turna baština.

**Tim prije što su manjine mostovi iz-
među matičnih država u kulturnom i sva-
kom drugom smislu.**

J. K.: Apsolutno. Nacionalne manjine
treba da su snaga koje povezuju Srbiju, sa-
dašnju našu domovinu s matičnim država-
ma. Na kraju, zaželio bih svim čitateljima
vašeg lista sretnu Novu godinu i mnogo
uspjeha u radu.

Vojislav Sekelj

Deca i stvaralačko izražavanje

Reći ću vam nekoliko reči o dečjem likovnom stvaralaštvu sa aspekta psihologije. Kroz likovne delatnosti kod deteta se razvija inicijativa i sloboda izražavanja koja je pretpostavka svake kreativnosti, zatim samostalnost, a podržavanjem deteta u radnim pokušajima jača se njegov osećaj sigurnosti. Razlozi zbog kojih se dete stvaralački izražava mogu biti različiti. To može biti igra u kojoj se isprobavaju različite mogućnosti nekog materijala ili tehnike, uživanje u procesu rukovanja njime, izražavanje najsuptilnijih emocija i predstavljanje sopstvenog doživljaja objekata i situacija koje imaju posebno značenje za dete.

Kada govorimo o psihološkim aspektima dečjeg likovnog izraza, želimo da ukažemo na razvojni stupanj deteta, tj. kako dete zapaža, kakvu predstavu ima u glavi i kako to ume da prikaže i tehnički izvede. U ovaj aspekt analize u brajamo i sposobnosti koje ukazuju na temperament, maštu i karakter ličnosti.

Nema loših dečjih radova, jer svaki dečji rad može imati elemente koji se mogu vrednovati prema specifičnom izrazu dečje individualnosti.

Npr. dok se kod dece uzrasta 6-7 godina još uvek zapaža relativna neosetljivost na estetske elemente, npr. kvalitet linija, izražajnost kompozicije, kod dece uzrasta 9-10 godina je ova estetska komponenta bitna i prisutna.

Sve ovo ukazuje da je dečje stvaralaštvo dinamičan a ne statičan proces. To se može zapaziti i u radovima izloženim u ovoj prostoriji, pošto se uzrast kreće od 6 do 14 godina. A tema je, kao što može da se vidi, Božić, Nova godina – znači predstojeći praznici i mir koji je uglavnom predstavljen decom koja metlama čiste zemlju od tenkova i pušaka.

I na kraju, jedan mali Siniša, koji ima 6 godina je rekao: „Kad bi se svi ljudi sveta voleli, ne bi bilo rata niti pucnjave”. A njegov vršnjak Bojan na pitanje šta bi uradio kada bi bio mama, tata, ili neka odrasla osoba, odabrao bi da bude kralj i rekao: „Kad bih ja bio kralj, naredio bih da odmah prestane rat”. Čini mi se da je on stvarno kralj, jer je njegova naredba urodila plodom.

(Ovaj je tekst Dijana Kopunović pročitala na otvaranju izložbe dečjih likovnih radova u Dečjem odeljenju Gradske biblioteke.)

„Bunjevački kalendar za pristupnu 1996.” Summa diletantizma pisane riječi (I.)

Rad utemeljen na tradiciji (dugo već cijele tri godine) zahvalnog projekta izdavanja sveščica pod nazivom „Bunjevački kalendar” po svojim je općenito nebitnim značajkama više nego vrijedan pothvat. Potvrđuje to i najnovije izdanje ovoga pučkog kalendara. No, promatrano iz raskursa civilizacijskih i kulturoloških imperativa, neumitno se nameće upit: kome je danas potrebno takvo javno blamiranje? Grešnu funkciju čeonog stuba očuvanja nacionalnog neidentita samosvojnih Bunjevaca, ispunit će neprijeporno. Dakako, bit će to i zlatno jaje u nasadu diljem svijeta slavom ovjenčane skrbi naše države oko ostvarenja prava nenacionalnih zajednica. Pored toga je, i u ovim teškim vremenima, ali preko leđa poreskih obveznika, stoički podnijela najveći dio troškova ovog, u enciklopedijskom formatu, galimatijasa.

Čudi kod nezainteresiranog promatrača u sveščici očitovan stupanj neustrašivosti u nastojanju Uredištva, budući dotičnim nedostaje elementarni preduvjet: sukladna kompetentnost. Nelagodno stanje čuđenja pojačava i tupa činjenica pomanjkanja, recimo, stida, koja bi za očekivati je, trebala pratiti potpisnike ovoga kompendija nebuloza, čiji se osnovno credo nedaje iz neupućenosti. Jer, na koncu, pisanje je ipak ozbiljna stvar. No, znano je da papir trpi štošta. (Vjerojatno je toga svjestan i jezikoslovac Dragoljub Petrović, ali mu to nije zasmetalo da svojim govorom na promociji „Imenoslova bačkih Bunjevaca” obogati ovu knjižicu fantastične misaone folkloristike, a svoje znanje podosta iskompromitira). Kome i čemu je to potrebno? Možda onima koji tragaju za potvrdom vlastite jednakosti u javnom svedočenju neukosti?

Ozbiljnija bi analiza ovog, moramo priznati, nadahnuto pisanog štiva zahtijevala ogroman prostor. Zacijelo bi ono bilo odličan predložak za doktorsku dizertaciju iz više lingvističkih disciplina, osobiti sintakse (preporučamo temu: „Primjeri lošeg ustroja složenih rečenica”). Studentu bi, pak, povijesti moglo poslužiti kao odličan primjer za prepoznavanje metodoloških grešaka, s posebnim osvrtom na načelo „Jedan citat iz jednih novina je nužan i dovoljan uvjet za ispravnu ocjenu stanja 'uzleta' jednog naroda”. Ali, naše su namjere u ovome prikazu puno skromnije. Prvu u seriji epohalnih novina, ovi marljivi poslenici pisane riječi donose nam u vidu prezentacije dvije nove Božije zapovijesti! Naime, prvi deset, do sada svima znanih, stavili su ispod kalendara prvih deset mjeseci, dok su preteću prazninu preostala dva mjeseca nadopunili s rednim brojem 11. i 12. One, napisane, glase: „Ko se boga ne boji i ljudi se stidi, -biž od njeg” i „Bolje ti je izgubiti glavu, neg' svoju ogrišiti dušu”!

Da Bunjevci ne mogu mrdnuti iz svoje imaginarno izdvojene zajednice, a da se pri tome ne dotaknu nacionalno-kulturnih postignuća naroda kojemu pripadaju, zorno se

može vidjeti iz imena svetaca Katoličke crkve, koji su navedeni u kalendaru. Vjerojatno im je manjkalo vremena na studioznom radu jezičkog sravnjivanja s heretičkog im jezika (kojim se služi jedan dio katoličkog puka) pa su samima sebi i jeziku svojemu prilagodili samo nekoliko svetaca i blagdana s hrvatskog izvornika, pozorno se pri tome držeći pravila nepostojećeg bunjevačkog pravopisa. Tako čitamo da je 2. veljače „Svičnica”, 25. ožujka „Blagovist” a 31. „Cvitnica”, 2. lipnja „Prisvito trojstvo” (uz napomenu da je korijen 'svito' – uzgred i ne samo on – pogrešno „izravnato” od 'sveto': treba da stoji 'Prisveto'; općenito princip zamjene 'i' namjesto '(j)e' nije univerzalan!) a 6. „Tilovo”, dok je 26. prosinca „Stipan”. Riječ je o značajnijim blagdanima. Manje značajne blagdane, nesmotreni su, na tragu srednjovjekovnih prepisivačkih škola, točno prepisali iz izvornika. Tako nalazimo da je 6. ožujka, 20. svibnja i 21. listopada dan sveca (ne svica!) „Zvezdana” (isto važi i za „Cvjetko”, „Vjenceslav”, „Nevina dječica”...). Zanimljiva je i novina uvođenja etimologijskog elementa u pravopis bunjevačkog standarda: Ivan Bosco (31. siječnja) Franjo Hieronymo (11. svibnja), Kamilo Lellis (14. srpnja).

(nastavit će se)
Tomislav Žigmanov

Fantazmagorija

*Penjem se, penjem ka vrhu tom
A svuda samo kiša i grom
Da l' zalud idem za mojim
snom*

*Dodem do vrha. Slavi me grad
Ne zaboravlja muke i glad
Al' kuda, slavan, da krenem
sad*

*Do novog vrha put nije dug
Ne pomaže mi ni brat ni drug
Da l' žarko želim svemirski lug*

*Nad njim je davno i sunca zrak
A onda sledi suton i mrak
Da l' ću i dalje ja biti jak*

*Nikuda više ne vodi put
Na vrhu biću potpuno sam
Zar svud je samo taj strašni
muk*

*Srećan sam, tužan, gorak i ljut
U očima mi nepoznat plam
Zar orao sam il' biću vuk
Vladimir Brguljan*

ELEKTRO-MIX

INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMAĆINSTVO

Tel: 024 / 35-174
Sonje Marinkovića 31

Grad i njegova groblja u XVIII veku (III) Tiha noć je, baš kao i ova...

UMRLA JE CARICA! Možda su baš te 29. novembra leta Gospodnjeg 1780. godine, tiho i potpuno nečujno sletale pahuljice snijegom, a carevinu u beli snežni pokrivač, dok se na sve strane mirno spavala, a dvor se na sve strane osvijetljavao, jer UMRLA JE CARICA!

Taj osamnaesti vek uistinu je bio čudan, jer se reklo VELIK jer se sve nešto preokrenulo. Započeo je sa Lujem XIV, francuski kraljem sunca, i dalje se nastavio. Prva polovina veka zabeležena je u istoriji po vladaru Petru VELIKOM i po vladaru Fri-

va, nisu imali tu sreću da budu opevani za pokoljenja, kao burlaci sa Volge!

Istim ili sličnim kočijama, kakvom je stigla ova naredba, putovali su VELIKI Mozart, Bah, Betoven i Hajdn, i uz topot kopita čuli muziku, koju bi brzo beležili, kad stignu u svratište, guščijim perom i tintom uz svetlost treperavog plamena sveća. Možda im je zato i muzika takva, treperava? Danas istu tu muziku slušamo sa oduševljenjem preko kompakt-diskova sa oduševljenjem!

VELIK je i dvoruki mač koji se nalazi u

slobodnog kraljevskog grada MARIA THERESIOPOLIS, sa svim pripadajućim joj pustarama. Na ovoj karti grad je označen u njegovoj i danas prepoznatljivoj urbanoj osnovi sa natpisom („Lage der Fraj Stadt Mar: Theresiopol“). Na njoj je važno uočiti da je označeno sada već PET GROBALJA u gradu, koji se lokacijski delimično poklapaju i sa sada postojećim.

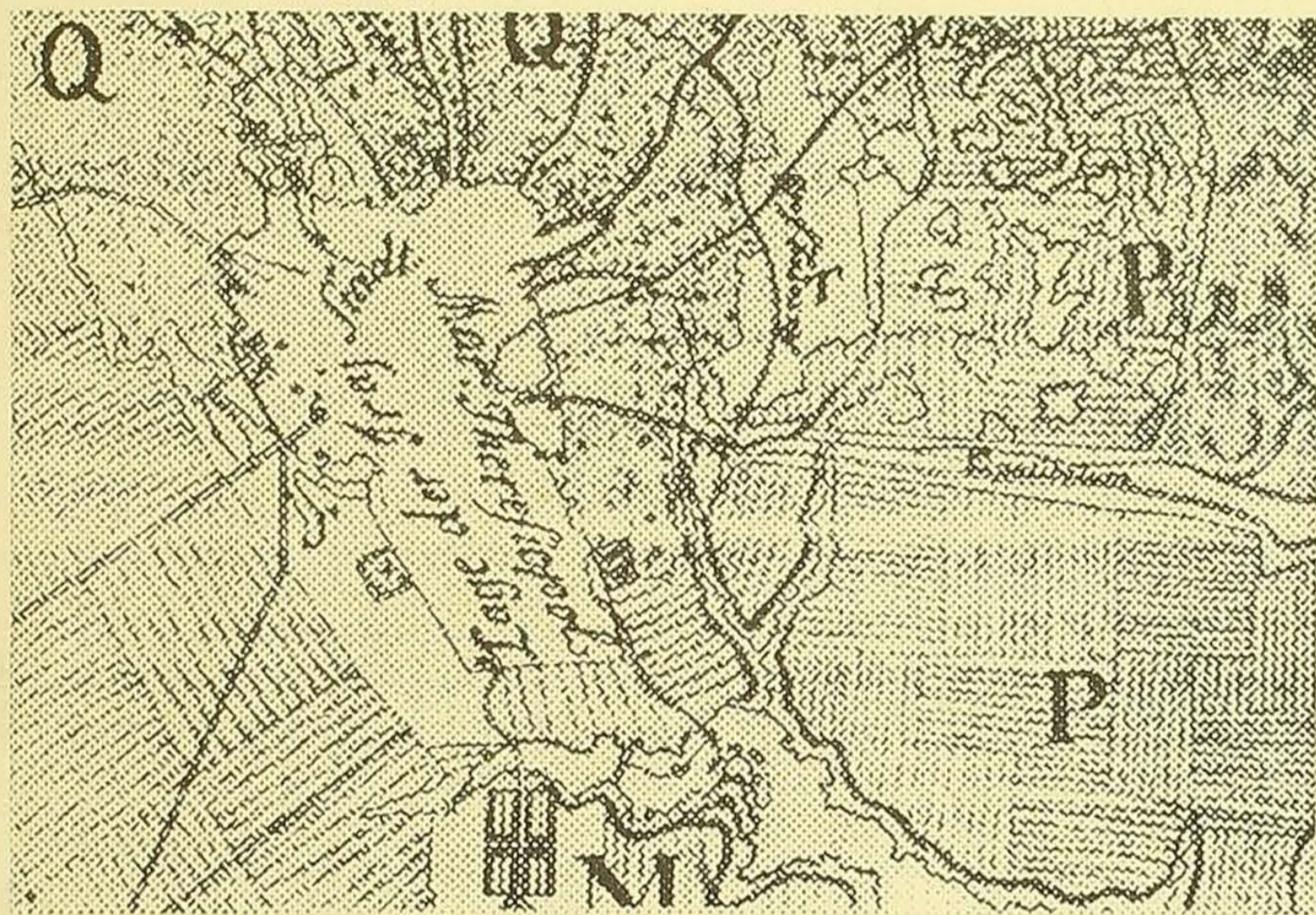
Takozvano „Kersko groblje“ je na istoj lokaciji kao i pravoslavno groblje kraj „Dudove šume“; groblje na „Halaškom putu“ odgovara lokacijski današnjem Jevrejskom groblju, dok se „Bajsko“ nalazilo kraj Bajskog puta, ali se nešto lokacijski pomerilo tokom prohujalih vekova, kao i „Senčansko“ kraj Senčanskog puta. Sve ima svoje događanje pa i grad živih, kao i grad mrtvih. O svakom od ovih grobalja ima isto tako neka posebna priča.

Biće ispričana! No, kartopisac je zabeležio još jedan detalj na njoj. Tamo negde približno, gde se danas nalazi tzv. „Druga kasarna“, a kraj nekadašnjeg starog Segedinskog puta ucrtao je na karti – znak vešala i upisao „patibatum“! Lokacija odabrana verovatno zbog upozorenja putnicima-namernicima koji su hodili sa istoka, ka gradu.

Uistinu, ovaj VELIKI vek, koji se završio 1800. godine za nas građane je bio onda čudan. Ovom gradu – na periferiji monarhije, čiji je monarh bio Josip I. jedan od deset sinova carice ili kraljice Marije Terezije, zabeležen je u istoriji kao VELIKI prosvetitelj sa naprednim idejama u tada retardiranoj monarhiji u odnosu na ostale evropske. Neke od ideja je i sproveo. Izgradio je VELIKI KANAL monarhije, koji je po njemu i nazvan „Ferenc csatorna“ sa kojim je spojio plovnim putem Tisu i Dunav i tako skratio trgovački put do Beča, izbegavši pomenuti neplovni deo Dunava. Njegov lik, u secesijskom romantizmu prikazan je zajedno, pored majke mu, na vitražima Mikše Rota u VELIKOJ većnici stare Gradske kuće.

Eto, to bi bio taj osamnaesti vek od grada i njegovih granica između grada živih i grada mrtvih, rečima pokušao biti dočaran, kao što kaže latinska poslovice „Lux veritatis“ – svetlo istine osamnaestog veka.

Mr Antun Rudinski

VELIKOM, a druga polovina veka po kraljici VELIKOJ i CARICI Mariji Tereziji. U njemu se „gospodski“ putovalo kočijama koje su imale svoje puteve – „po kočiji ut“, postaje i mehane uz njih, tj. reči bi se prenočišta za putnike namernike od umornih konja od kasa. A putovalo se u Ameriku velikim jedrenjacima, možda mećimima. Ali, i na ovim prostorima bilo je brodova. Bili su rečni – ovde se zovu „lade“. One nisu bile tako velike, a možda su i imale jedrilo ali su zasigurno imale svoje burlake! Tako i Erdelja nosila se ovim ladama Mozačom, Tisom i dalje Dunavom do Beča. Kao Dunav nije bio plovni u to doba uzvodno od Slankamena do Apatina, lade su se morale vući konjskom zapregom. Jednokrat jednom jednim poštanskim kočijama stigla naredba iz Beča, a pod rednim brojem 236, godine 1787., goticom ispisana, kojom se propisuje kazna za prekršitelje – smrt. Ovi nesrećnici, burlaci sa Duna-

stalnoj postavci Gradskog muzeja. Njime su se javno odsecale glave ženama kako se ne bi razgolitile, prema tadašnjem moralu, zbog dokazane preljube od strane svedoka, kako je ostalo zabeleženo u analima gradskog Magistrata. Ali, MALA je klupa, specijalno urađena koja na sreću ili ne, nije u stalnoj postavci Muzeja, a još uvek se može videti na drugom spratu u Gradskoj kući u hodniku. Muškarci koji su se ogrešili o ZAKON, na toj klupi bili su javno razgolićeni i već prema veličini prekršaja batinani iliti šibani. Listajući beleške iz tog perioda, da se primetiti, da su se te batine kretale od dvadeset pa naviše u zavisnosti od prekršaja, a neretko je to bila krađa konja! Izgleda i onda, kao da se ništa nije promenilo, i danas je konj retkost!

Ali grad i ljudi jesu.

Druga karta, koju je rukopisac gradski geometar sada drugi – Gabrijel Vlašić – nacrtao godine 1789., prikazuje teritoriju

Božićni koncert „Albe Vidaković“

U četvrtak 28. prosinca u velikoj vijećnici Gradske kuće Katedralni zbor „Albe Vidaković“ predio je tradicionalni Božićni koncert pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

Izvedena su djela: M. Leščana, F. Couperina, s. T. Fosić, A. Klobučara, F. Grubera, te brojne narodne pjesme.

U prvom dijelu mladi iz zbora izveli su nekoliko točaka uz klavirsku pratnju Alena Kopunovića-Legetina, te Marine Pečerić i Marijane Mandić – flaute i Nikole Jaramazovića – Petra Kopunovića-Legetina – violine.

U drugom dijelu koncerta izveden je uz pratnju Subotičkog tamburaškog orkestra, koga je za dirigiranja vodio uvježbao g. Stipan Jaramazović. Mješoviti zbor uz pratnju tamburaša pjevao je brojne božićne pjesme, te je cijeli koncert bio u ozračju i ljepoti božićnih blagdana.

(s. m.)

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• Subotica, Karadorđev put 1

telefon: (danonoćno): 024/51-514

• Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška“) telefon (danonoćno): 024/762-024

• Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea“), telefon: 024/752-759

• Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): 024/792-202

• Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Naš izbor

Nevidljivi mostovi*U studenoj pomrčini očajava
tvoj pogled**i sputani krik u grlu**Idi**Mi ćemo orno zidati nevidljivi
most**od grada do grada**Jer našoj ljubavi treba istinskog
hljeba**što traži istinsku glad.***Drago Ivanišević****Prva studija o poveljama bačkih slobodnih kraljevskih gradova****Tumačenje kulture moderniteta****Mr. Slaven Bačić, „Povelje slobodnih kraljevskih gradova Subotice, Sombora i Novog Sada”, izdanje autora, Subotica 1995.**

U posljednjim danima prošle godine svetlo dana je ugledala studija našeg sugrađanina mr. Slavena Bačića o poveljama, na osnovu kojih su tri vojvodanska grada stekla status slobodnih kraljevskih gradova. Knjiga, zapravo, predstavlja znatno dopunjen i preraden magistarski rad, koji je autor odbranio 1992. godine na Pravnom fakultetu u Beogradu, a čija tema je bila „Povelje i statuti slobodnih kraljevskih gradova u Bačko-bodroškoj županiji”.

Recimo na samom početku, bez oklišavanja, da ova studija zaslužuje najveću pažnju javnosti: kako one stručne, tako i one laičke. Za izrečeno postoje sasvim valjani razlozi.

Tema ove pravno-istorijske studije, o statusu tri grada u periodu apsolutizma u Habzburškoj monarhiji, predstavlja izuzetno složen zadatak, jer gotovo da nema rada u jugoslovenskoj istorijsko-pravnoj nauci koji je autor mogao uzeti kao polazište za svoju studiju. Ova tema u dosadašnjoj nauci uporno je zaobilazena.

Analizom postavljene teme, autor je uspeo ne samo da osvetli karakter Habzburške monarhije u periodu vladavine Marije Terezije i njenog sina Josipa II, nego da detaljno sagleda institucije i strukturu

društveno-pravnih odnosa na teritoriji Vojvodine u pomenutom periodu.

Studija Bačića pisana je po strogim metodološkim principima nauke kojom se bavi. Pošavši od dogmatičkog metoda u tumačenju izuzetno heterogenih povelja, kojima su se oslikavale i mnoge specifičnosti triju gradova, morao je posegnuti i za sociološkom metodom kako bi valjano objasnio sve odnose koje su regulisale povelje.

Rešivši korektno metodološke probleme, autor se opravdano našao u situaciji da, pored tumačenja zadate teme, posredno ukazuje na sadašnjost. Tumačeći vreme i odnose, kada su tri grada sa Poveljama dobili u nasleđe modernu kulturu, autor nam indirektno objašnjava specifičnosti vojvodanskog građanina, spremnog da se odupire svim radikalnim idejama i čuva svoj multikulturni identitet.

U prvom delu knjige, koji vodi čitaoca ka glavnoj temi analiziraju se opšte prilike u Habzburškoj monarhiji XVIII veka i uspostavljanje apsolutizma, organizacija vlasti u Ugarskoj i njeno administrativno-teritorijano ustrojstvo. Slede poglavlja o izvorima ugarskog feudalnog prava i o pojmu i genezi institucije slobodnog kraljevskog grada.

Centralni deo studije započinje analizom

o nazivima i karakteru eliberacionih akata, zatim o postupku donošenja i v r e m e n s k o m važenju Povelja, kao i o strukturi Povelja. Sledi deo koji detaljnom analizom razvrstava raznoliko pravne norme Povelja triju gradova, koje pokrivaju područje od statusnog, državnog i stvarnog, pa sve do finansijskog ili naslednog prava. Ova vrlo uspela komparacija predstavlja jednu od najvećih vrednosti ove studije.

U odeljku koji nosi naziv „Dodatak” publikovani su

integralni tekstovi Povelja i uporedni prevođi na srpskohrvatski jezik. Odlučivši se za ovaj korak, autor je dao dodatni kvalitet svom radu: izvornik Novosadske povelje nestao iz Novosadskog arhiva, somborski se prvi put publikuje na latinskom jeziku, a subotički prvi put bez skraćivanja, za razliku od onog, kako ga je objavio István Iványi.

Knjiga je pisana precizno, janso i lepim stilom, što je čini pristupačnom široj čitačkoj publici.

Recimo na kraju, da je ova knjiga Slavena Bačića pravi izazov i preostaloj stručnoj i kulturnoj javnosti Vojvodine, jer i sama nosi pitanje da li pomenuta javnost ima moći da apsorbuje skroman tiraž štampan troškom autora.

Mirko Grlica**Imeik rocka**

The Creedence Clearwater Revival – briljantni američki country-rock sastav, koji je bio i ostao najkomercijalniji američki rock sastav u istoriji ove muzike. Grupa je osnovana od strane Toma Fogerty-a (vokal, ritam gitara), mada je pravi lider sastava bio kompozitor, tekstopisac, pevač i gitarista – njegov brat, John Fogerty, svakako jedan od najtalentovanijih autora celokupne rock istorije. Grupu su još sačinjavali bubljač Doug „Cosmo” Clifford, i basista Stu Cook. U periodu od 1968. do 1972. bukvalno svaki album im je bio „zlatni”, a svaka numeracija hit. 1972. godine grupa se raspala, svaki je od članova grupe oprobao solo-karijeru, ali je jedino John Fogerty (izuzevši izvanredni, ali nezasluzeno podcenjeni debi-solo album Toma Fogerty-a) u tome imao uspeha.

probna diskografija:

- „Bayou Country” (1969)
- „Willie and the poor boys” (1969)
- „Cosmo’s Factori” (1970)
- „Pendulum” (1971)

Tom Fogerty – samostalno:

- „Tom Fogerty” (1972)

John Fogerty – solo:

- „Yohn Fogerty” (1975)
- „Centerdfield” (1985)

Crosby, Stills, Nash & Young – još jedna velika „super-grupa”, američko (Crosby i Stills), britansko (Nash) – kanadski (Young) kvartet, nastao okupljanjem najtalentovanijih pojedinaca iz grupe „The Hollies” (Graham Nash), „The Byrds” (David Crosby), „Buffalo Springfield” (Neil Young i Steve Stills). snimili su najpre jedan briljantni album kao trio, bez Younga, a kada im se ior pridruži, počevši od sjajnog nastupa na festivalu u Woodstocku, 1969. – uspeh je bio potpun. Kvartet se razikazio mnogo puta radili su u svim mogućim kombinacijama (samostalno, u duetu, u triju), da bi se o ranih 90.-ih ponovo ustalili kao i na početku karijere, kao „Crosby, Stills & Nash”.

Probna diskografija:

- „Crosby, Stills And Nash” (1969)
- „Deja Vu” (1970)
- „Four Way Street” (dvostruki, koncertni, 1971)

- „CSN” (bez Younga, 1977)

- „Replaj” (1980)

- „Daylight Again” (1982)

- „Allies” (1983)

David Crosby – samostalno:

- „If I Could Onli Remember My Name” (1971)

- „Thousand Rhodes” (1994)

Graham Nash – solo:

- „Tales For Beginners” (1971)

- „Wild Tales” (1973)

Crosby i Nash:

- „Graham Nash And David Crosby” (1972)

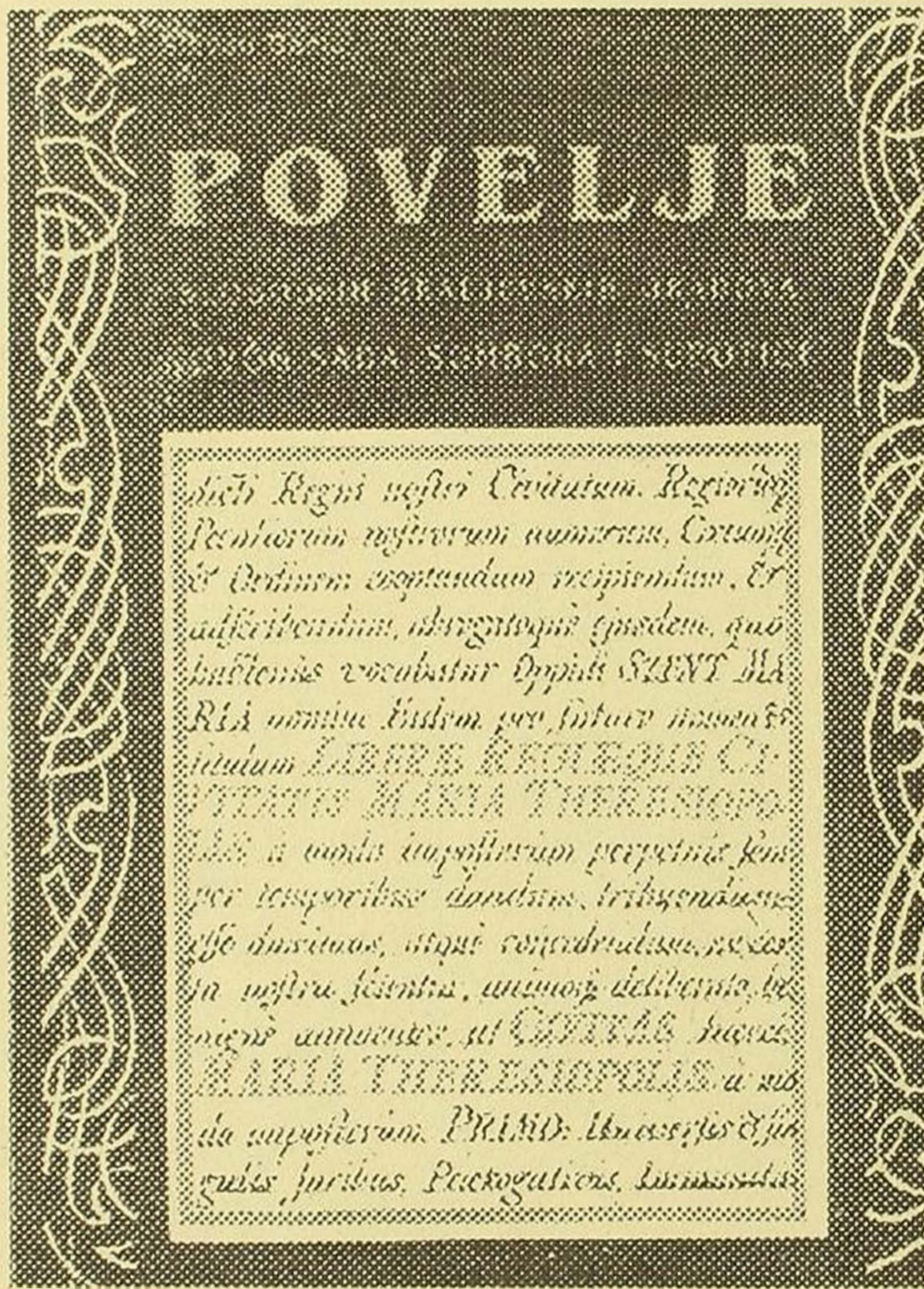
- „Wind On The Water” (1975)

- „Whistling Down The Wire” (1977)

- „Live” (1979)

Stills i Young:

- „Stills Young Band: Long May You Run” (1979)

Robert Tilly

Niš književni leksikon

Otto Tolnai (1940. Kanjiža, 5. srpnja) pjesnik, esejist, prozaist i književni prevoditelj. Studirao je u senčanskoj gimnaziji, a studirao na fakultetima u Novom Sadu i Zagrebu. Od 1969. do 1973. glavni urednik mjesečnog časopisa „Uj Symposion”, a od 1974. suradnik redakcije za kulturu Radio Novog Sada.

Tolnaijevo stvaralaštvo je permanentno i plamorfizi. Ogleda se u svim književnim rodovima: pisao je pjesme, eseje, „eksplozivni mentalni roman” i drame, ali istovremeno prati i sve pojave u likovnom stvaralaštvu. Jednu varijantu moderne pjesme Tolnai je u gerilskim, angažiranim pjesmama, koje odmah reagiraju na aktualnosti događaja. U novijim ostvarenjima dužeg daha osjeća se težnja ka sintezi.

Tolnai u svakom rodu eksperimentiše, te njegova proza tako rođena.

Tolnai je do sada dvadesetak djela objavio: „Gerilske pesme”, 1967.; „Zoo”, pjesme, dvojezično izdanje, 1969.; „Ördögfejér (Đavolja glava), dječji roman, 1970., na srpskom jeziku; „Legyek Karfiol” (Neka budni karfiol), 1973.; „Versek – rekapitulacija” (Pjesme – rekapitulacija), 1975.; „Sátrár Imre”, mala monografija, 1978.; „Míg utca 3” (Cvjetna ulica 3), roman, 1978.; „Prózák könyve” (Knjiga proze), pripovjke, 1987.; „Versek könyve” (Knjiga pjesme), 1992., itd.

Tolnai danas živi i radi u Subotici kao samostalni književnik. Nosioc je više domaćih i stranih priznanja i nagrada.

Ukoro će iznijeti klizaljke

Uskoro će djeca iznijeti
blistave klizaljke
i poći vodom
Hladan metal kao labud
velikom lukom obilazi
zamrzli kamen busenje
za ribe probije otvore
A biće sigurno i takvih
koji će propasti
Po čemu se razlikuje ova jesen?
Kesten je već iskočio
iz bodljikave kože
drvo se lagano
smišljeno povlači
pažljivo spušta rezu
an svaku svoju ćeliju
Složeni manervi
genijkutuzovski
I nama bi valjalo češće
da vježbamo
da se pred svakom ćelijom
zadržimo
na dvije – tri ćelije nećemo
spustiti rezu
a ona vodi u čudne stvari
Po čemu se razlikuje ova jesen?
Kesten je već iskočio
iz bodljikave kože
drvo se lagano
smišljeno povlači

Otto Tolnai

Prijevod: (j. š.)

Strane reči u ikavskom izrzu (V)

Iz izlaganja književnika Milovana Miko- vića na skupu „Strane reči i izrazi u srpskom jeziku, sa osvrtom na isti problem u jezicima nacionalnih manjina” (Subotica 19-21. listo- pada 1995.).

U stihovima oko u džepu nije ostalo / ni bugera / vodom se nažbuo (24; 5,6,7) buger 1. nem. stari novac od četiri krajcare; 2. u dačkom govoru loša ocena; 3. franc. bougre, klipani, hulja; 4. engl. bugger, homoseksua- lac, sodomit, pederast („Bugarin”), nekad se mislilo da je h. donešen s Istoka u doba krstaških ratova, odatle i franc. izraz mla d’Orient, istočna bolest.

U stihu i ako sotona uzme pod svoje (25; 16) sotona, satana hebr. davo, vrag, zao duh, prenes. zao čovek, „paklenjak”, B. češće koriste reč nepro mađ. nep ronto kva- ritelj naroda, smutipuk. Grč. nefrit, ita. (ne- fros – bubreg) „bubrežni kamen”, minera, vredan kamen za preradu, žad. Tur. nefrit, 2. mn. nefrita (nefret – odvratnost, gaženje) duh, čarobnjak, nefis, nefsa (nefis) 1. strast, osobito seksualna, požuda, pohota; 2. duša, individuum, osoba; 3. bit, suština.

U stihovima njeno je ilo zgotovit / za makar čega ronizat (25; 23,24) ronza, prigo- vara, prebacuje, zakera, gunda; rondati, rušiti, prevrtati, vrndati mađ. ronda odvra- tan, gnusan, rongal kvariti, narušavati.

U stihovima a i kome je do tog belaja / možda kakoj miškulanciji / lofri jal lotrošu (26; 13,14,15) miškulacija smicalica tal. mescokanza mešavina, smesa, lofra lofrat, lofram nesvr. skitnica; loffeln jesti kašikom, kusati lotroš odrpanac, lenjiva, skitnica nem. lotterei raskalašnost, tumaranje lot- tern nemarno, lakoumno, živeti, lenčariti, lotra, stranica na kolima, nem. leiter lestve, deo seljačkih kola po uzdužnoj strani nalik na lestve, sinonim za visokog čoveka.

U stihovima taki su i med katanama / u dekungu mirno sidili / divanili ko da dekla- muju (26; 23,24,25) dekung nem. Deckung vojnički zakon, rov. Deklamacija lat. decla- mare – glasno govoriti, 1. umetnost recito- vanja 2. patos, patetični govor, žestoko i glasno govorenje „grmljenje”, prazno- rečnost, „pridika”.

U stihovima lako je takima / njima budelari navik stoje / ko štenci kad se nap- nu mlika (26; 27,28,29) budelar lat. pugil- lares – što je nadohvat ruke, kesa, novčanik, lisnica.

U stihovima med svitom je uvik bilo / i čeljadi i govnađi / (kandar će oni prvi ar- toknit) (27; 1,2,3) artoknit (se), artuknit (se), odmaći (se), pomeriti (se), arto, nem. ort – mesto, povik na konja ili kravu da se pomakne desno ili levo, „na svoje mesto”.

U stihu jel je tizeduša otiro iz avlije šakački po nosu (44; 40) tizeduš, desetar, desetnik mađ. tizedik kaplar.

U stihu jel nikad nije plaćo porciju (44; 45) porcija, odmerena količina čega, obrok; porez; dobit svoju porciju, dobiti „za- služenu” kaznu lat. portio deo, udeo, obrok, čestica, komad.

Priredio: Vojislav Sekelj

Odmor

Umoran

Od

Nenamjerno

Uspješnog oponašanja

Sizifa

(Jesam li

njegova reinkarnacija?)

Oputovat ću

Tamo negdje

Iza

Svega

I

Iza svih (ukupnih)

Svjetlosnih godina

Jozo Matijaca

Krležijana

Putuje kao predmet

Putujemo, a nitko nas nije pitao ni kuda, ni zašto. Putujemo kao voj- nici, kao vreće, kao predmeti. Prtljaga. A kuda i zašto, to je pozna- to onima koji upućuju nepregledna mnoštva čovječanstva po ode- ređenom voznom redu!

Miroslav Krleža, 1942.

Dva božićna koncerta

U organizaciji Hrvatske manjinske sa- mouprave i Regionalne organizacije saveza Hrvata, Mješoviti zbor HKPD „Matija Gu- bec” iz Tavankuta održao je božićni koncert 29. prosinca u Narodnom domu za manjine u Baji. U toplom i kulturnom ambijentu nekoliko godina stare zgrade Doma svih manjina u Baji, zbor je na početku u ime organizatora i domaćina pozdravila gđa An- gela Šokac. Pred publikom koju su uglav- nom činili Hrvati naši sunarodnjaci iz Baje (osobito bismo izdvojili gđina Josu Ostro- gonca, predsjednika Saveza Hrvata Madar- ske, te ostale ugledne djelatnike iz Baje), zbor je u prvom dijelu programa izveo skladbe svjetski poznatih autora na latin- skom, engleskom i njemačkom jeziku. U drugom dijelu zbor je pjevao hrvatske božićne pjesme u harmonizaciji Pere Ištvančića. Zbor su pratili Marina Pečerić i Darko Tikvički flautama te Mihaela Ostro- gonac orguljama. Zborom je ravnala Nela Skenderović.

Na poziv župnika Julija Bašića, zbor je održao božićni koncert i u divnom ambijen- tu bikovačke crkve 7. siječnja. Ove godine crkva u Bikovu slavi 75. obljetnicu postojan- ja, pa je i to jedan razlog što je ovaj zbor prvi i dosad jedini tamo pjevao. Tijekom sv. mise zbor je pjevao božićne pjesme, a nakon to- ga, pred pažljivom publikom održao kon- cert. Slijedila je zakuska i druženje s mladima iz Bikova.

Marija S.

Iz sportske prošlosti Subotice

Sportsko društvo „Achilles” (I.) (Achilles sport egylet)

Nesporazumi u Sz.T.E.-u bili su povod za osnutak novog društva

Osamdesetih godina prošlog stoljeća sport je bio izraziti privilegij jednog uskog sloja ljudi. Društvenu osnovu tada postojećeg „Subotičkog gimnastičkog društva” (Sz.T.E.) čini izrazito imućna inteligencija. Upravu su činili najpoznatija imena

mes Lajosa, koji je sport htio učiniti dostupnim svima.

Nakon što je u lipnju 1881. godine Vermes Lajos sa svojim kolegama trenerima Benedek Gyulom i Vessa Györgyöm oglasio početak ljetne sezone i uputio poziv za ućlanjivanje u Društvo bez supotpisa i jednog člana uprave, neki članovi uprave

konzervativnog „gospodskog provoda” čiji su bili zagovornici članovi uprave. 23. lipnja 1881. godine skupština Sz. T.E.-a podržala je stav uprave i jednodušno osudila ponašanje trenera. Tako počinje nesloga koja će se oknčati raskolom.

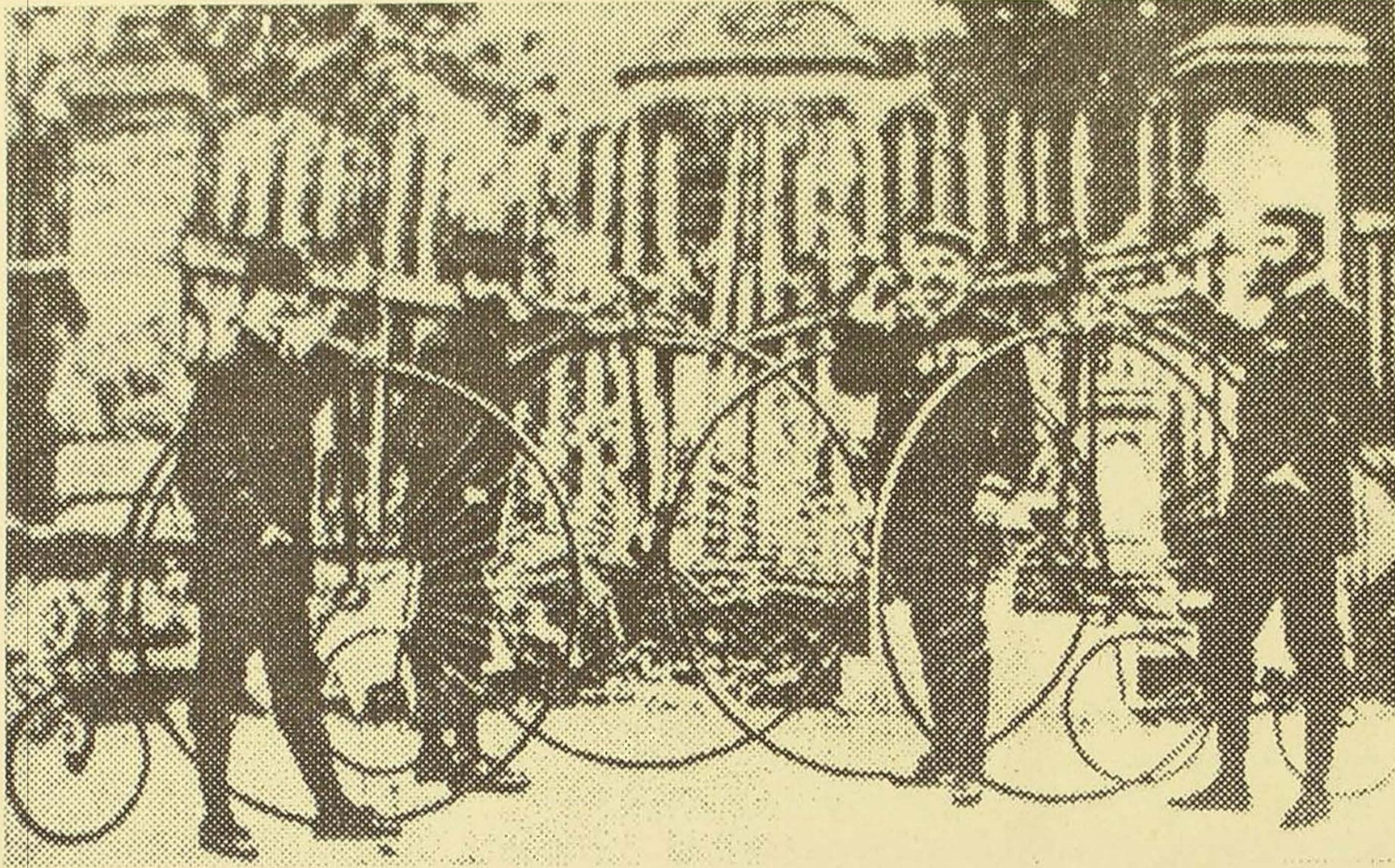
I pored svega, palička natjecanja su nastavila održavati i u narednim godinama s većim ili manjim uspjesima. Ova natjecanja su popularizirala mnoge sportske grane. Raznim atletskim, mačevalačkim, plivačkim i veslačkim natjecanjima 1884. godine priključuje se i „gvozdeni konj” (bicikl sa velikim prednjim točkom, preteča današnjeg bicikla) koji doprinosi prvu plan interesiranja. Biciklizam je postao atrakcija paličkih natjecanja, privlačio je mladež poput magnetske. Međutim, to je bio skup sport koji je uvećavao materijalne brige Društva. Pokloni, članarina i prihodi s natjecanja nisu mogli pokriti rastuće troškove.

Nesloga u Društvu s jedne strane, i materijalne brige s druge strane, lagano iscrpljuju snage Sz.T.E.-a, ubrzavajući raskol do kojeg dolazi 1885. godine.

Vermes Lajos umoran od silnih nesporazuma i sputavanja u realizaciji svojih ideja, a donekle i razočaran, odlučuje da u novom Društvu ostvari svoje neostvarene sportske snove.

Sz.T.E. je pao pod stečaj. Vermes osniva novo sportsko društvo, „Achilles” – o tome u narednom broju.

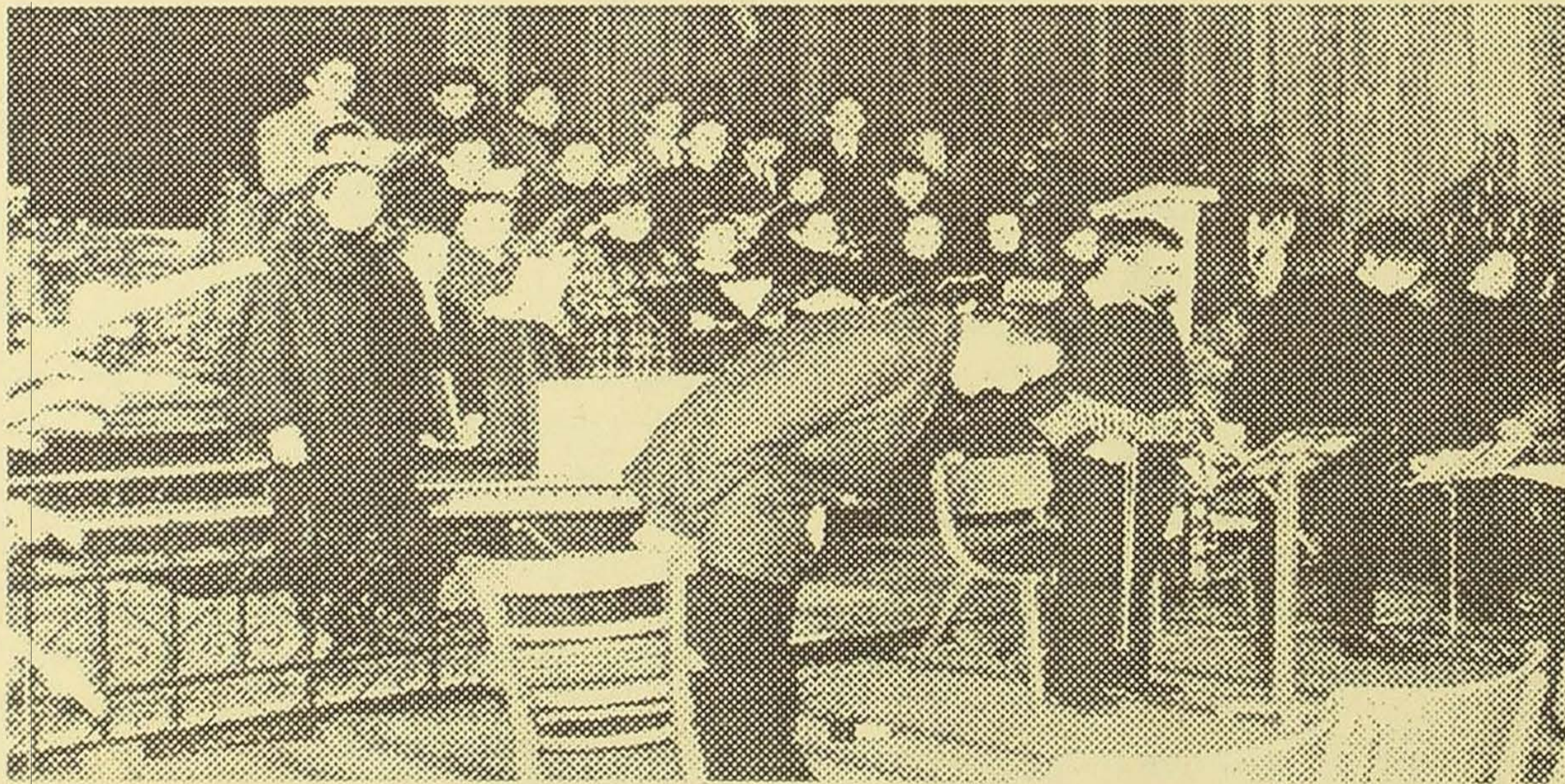
Ante Zomborčević

društveno-političko i kulturnog života grada. Pompezna je to bila uprava, ali nije bilo potrebne sloge. Previše je bilo otmenosti i političkog šarenila kao i različite stranačke pripadnosti. S druge pak strane, članovi uprave nisu mogli shvatiti nastojanja Ver-

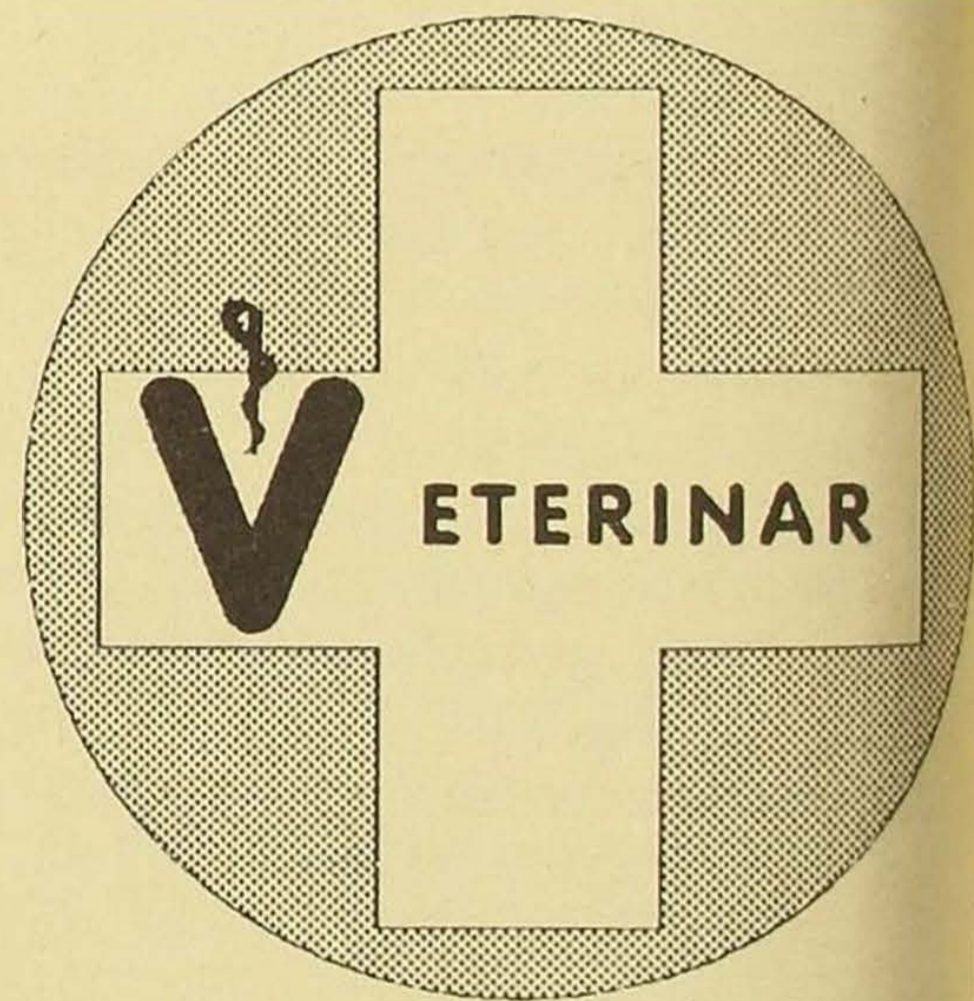
Društva našli su se uvrijedjeni, pa je sazvana skupština radi reorganiziranja Društva.

U ovakvoj situaciji Vermes dolazi u sukob s upravom. U stvari dolazi do sukoba dva koncepta shvatanja sporta: Vermesovog suvremenog „sport dostupnim svima” i

Ponovno blistali

U božićnom ambijentu subotičke katedrale, u četvrtak 4. siječnja, održan je koncert akademskog zbora „Iuventus Mariatheresiapolis”. Pod ravnanjem dirigenta Alena Kopunovića Legetina zbor je izveo pučke božićne napjeve iz cijelog svijeta, te djela Puccinija, Grubera i dr. Kao solisti pjevali su Gordana Kostić, Saša Štulić, Petar Kopunović Legetin, te Dragana Knežić, gošća iz Šibenika. Predstavljajući božićne pjesme naroda Engleske, Italije, Španjolske, Amerike, Irske i dr. zbor je i ovoga puta uspio oduševiti subotičku publi-

ku. Nakon koncerta zamolili smo za komentara Matthewa Wattea, mladog glazbenog kritičara iz Londona i gosta na ovom koncertu, inače apsolutna muzikologije na londonskom Sveučilištu: „U Engleskoj se ove pjesme pjevaju svake godine od Isusova porođenja pa do Uskrsa, odnosno njegove smrti. Ovaj Zbor je lijepo čuti budući su izvodili ozbiljnu glazbu, jer ih mi u Engleskoj svi znamo i pjevamo kao naše pučke pjesme. Također je dobro znati da ih i ljudi iz drugih zemalja štiju. Moram priznati da je ovo mali, ali dobar zbor”. (s.l./d.i.)

**PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA**

„VETERINAR”

**Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod Senćanske crkve)**

telefon: 024/39-229

Radno vreme u ambulanti:

– radnim danom od 7 do 19 časova

– nedeljom od 8 do 11 časova

Za ribiče**Ribič usred zime**

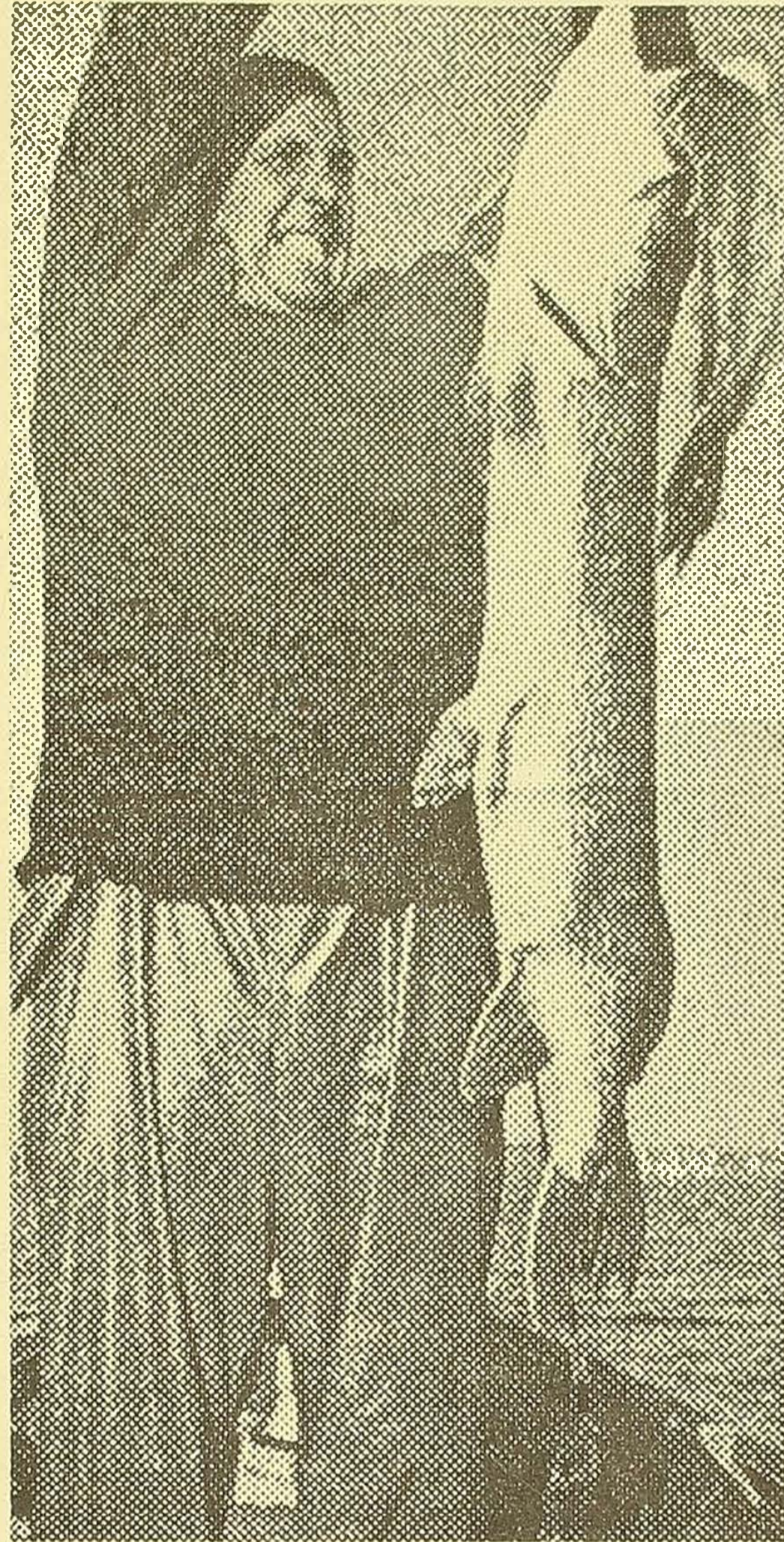
Na pitanje što ribič radi zimi, kada je vrijeme kao ovih dana malo kiše, malo sijega, s temperaturom malo ispod ili oko 0C, kada je voda zaledena i pokrivena ledom – odgovorit ću što radim ja.

Vrijeme na vrijeme, ali bar jednom u tjednu, običem neku od obližnjih ribolovnih voda, da provjerim njenu zaledenost. Sada čekam ili da temperatura bude toliko niska da led odeblja toliko da se po njemu može hodati ili da toliko otopli, bar za nekoliko dana, da se može loviti štika, a možda i smid.

Uvijek dobro pripremljeni ribič kod kuće ima nekoliko kečera, na kojeg bi sada izglednija štika u vodi vrlo brzo navalila. Ona je u stalnom pokretu za hranom koju se nalazi: ribe su u krtogu ili pritajene u travi. I kada nađe hranu, ne može puno pojesti jer joj nabubrela ikra pritiska na želudac, čija je zapremina ovim još više smanjena i zato mora često uzimati hranu.

Kada je led toliko debeo da se po njemu ne može hodati, vrijedi pokušati loviti u otvorenom ledu, koji se načine na odabranom mjestu, najbrže je to motornom pilom. Otvoru veličine 0.5 m, a ako na ledu ima snijega treba ga oko otvora odstraniti da bi kroz led u vodu prodrlo što više svjetlosti. U otvore na ledu treba pažljivo izglatači, da štre ivice ne oštete strunu, čija je odlika velika nosivost po dužini, ali je vrlo osjetljiva po očnoj trenju i tamo lako puca. Kad su otvori na ledu uređeni spušta se ribica na

priboru sa što kraćim štapom, dužine do 2,5 m ili još kraćim, na jedan od mogućih načina: s plovkom ili dubinski, zatim se pritajiti podalje od pribora, da riba ne primjeti siluetu ribiča ili da ne čuje odjek koraka pri hodanju, a zatim čekati ... Siglalizacija udara

na ribicu može biti plovkom ili signalnim zvončetom. (Nažalost u nas još uvijek nema ni u susjednoj Mađarskoj, elektronskog uređaja za zvučno signaliziranje i najmanjeg

pomjeraja strune – zatezanjem ili popuštanjem. Ovaj uređaj na Zapadu nalazi se u fazi usavršavanja, naravno i pojeftinjenja. Imao sam priliku vidjeti u akciji ovaj uređaj, koji je toliko efikasan da registruje i najmanje pomjeranje ribi ponudnog mamca.)

Sada obavljam revizije struna na čekrcima i rezervnim kalemovima, a kako znam kada sam koju postavio i koliko sam često koristio pojedini čekrc, odlučujem o zadržavanju ili odstranjivanju (bacanju) strune. Vodim računa o vremenu mogućeg korišćenja strune, koja postepeno gubi od svoje prvobitne odlike, jer joj utjecaj vremena, napose voda i sunce, a i povlačenje pribora kroz zatravnjenu vodu, a time smanjuju nosivost. Zato u ribolovu u priboru jedino struna mora biti besprijekorna, jer ako ona popusti – ode ulov. Nema ribiča koji to nije doživio i odmah zažalio štedljivost nezamjenjivanjem sumnjive strune.

Sada vezujem razne udice na predveze različitih debljina, a u tom mi najviše vremena odlazi na vezivanje malih udica na strune debljine 0,10 – 0,12 mm. Ove udice se u ribolovu često gube, pa ih je potrebno imati dosta u rezervi, kako bi se havarija pribora brzo otklonila.

S proljeća će početi i ribolov sitnijih riba: raznih karaša, deverika, bandara i dr. pa zato treba unaprijed pripremiti garniture s uravnoteženim plovcima. Ovisno od ribe, vode i vremenskih prilika određuje se i oblik plovka, a njega je najlakše uravnotežiti kod kuće, stavljanjem olovnih utega raznih oblika i težina.

Ovo je vrijeme i za proučavanje stručne literature.

Alojzije Stantić

Prilog za viši kvalitet ishrane pri nižem životnom standardu

BAGREM – Robinia pseudacacia L.

Bagrem potiče iz istočnog dela Severne Amerike, odakle je početkom 17. veka prenet u Evropu. Naučni naziv je dobio po kralju Robinu, vrtlaru na francuskom dvoru koji je nabavio prve bagremove semenke sa američkog kontinenta. Kulturom se bagrem proširio po mnogim evropskim zemljama, a kod nas se ponajviše udomio na travnjacima, peskovitima i umereno vlažnim tlima uz puteve, po parkovima, selima i gradovima. Na mnogim mestima čini živice, drveće ili zasadene male šumarke. Sadi se zbog značaja koji ima kao medonosna biljka radi sprečavanja erozije, a u krajevima raširenog vinogradarstva jer daje najjeftiniji med. Kako kod nas često pobegne iz kontrole i brzo se širi, dosta se sreće kao štetna biljka.

Cvetovi bagrema prijatno mirišu, imaju blagkast ukus zbog obilja nektara koji luče i bogati su vitaminom C. U svežem stanju ih mogu beru i jednu decu, a mogu se i pržiti i koristiti u testo za palačinke. Cvetovi ubrani mogu se osušiti i koristiti u vidu čaja za lakše varenje i protiv nazeba. U Ukrajini je bagrem uveden u zvanični spisak lekovitih

biljaka i upotrebljava se kod bolesti mokraćne bešike i svih bubrežnih tegoba, uključujući i pojavu kamena u bubregu.

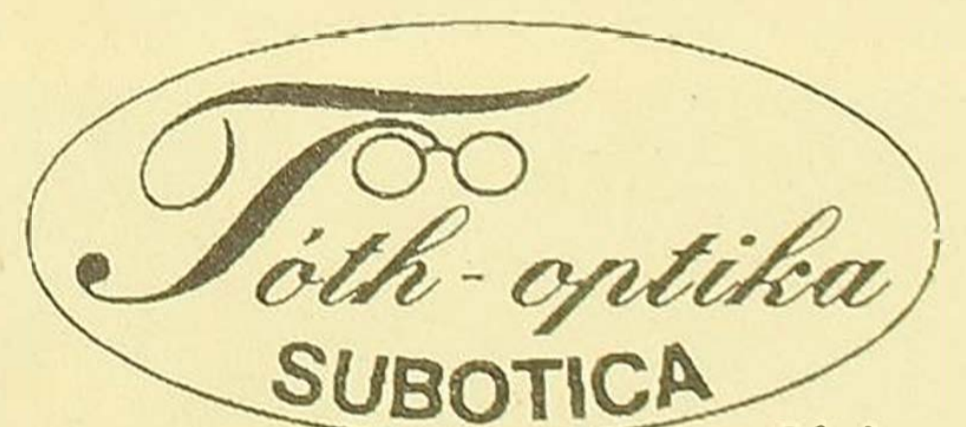
Tokom prvog svetskog rata bagremovo seme je u mnogim zemljama služilo kao zamena za kafu. Napitak od poprženih semenki je po svom ukusu dosta sličan kafi, samo je svetliji. Deolenirane su semenke mleli u brašno koje se dodavalo krušnome. Masno ulje iz semenki je gorko, pa može da služi samo u tehničke svrhe. Kora bagremovog drveta je vrlo otrovna, a otrovni su i listovi, kao i sirove semenke.

SALATA OD BELOG BAGREMA

Potrebno je: sasvim mlade, zelene mahune bagrema; malo belog luka, peršuna, limunovog soka ili voćnog sirćeta, maslinovog ulja i soli.

Zelene mahune bagrema, bogate belančevinama, beru se u junu i kuvaju kao boranija. Treba ih oprati, očistiti, preliti da ogrežnu u slanoj vodi i kuvati da omekšaju. Zatim ocediti, ohladiti, posuti seckanim belim lukom i peršunom, te začiniti limunovim sokom ili voćnim sirćetom i maslinovim uljem.

Pripremio: Dragan Vidaković

Subotica
Tel: 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00
16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme cenoj lekara

Radnim danom 17.00-19.00

**„PRIMA NOTA” D.O.O. -P.O.
SUBOTICA
KNJIGOVODSTVENE USLUGE**

**Maksima Gorkog 8/I
Tel: (024) 53-529**

Opasnosti i zaštita zdravlja u poljoprivredi (II)

Pregled sredstava za zaštitu bilja prema otrovnosti

Praktično nema neotrovnih ili potpuno bezopasnih sredstava za zaštitu bilja. Prema zakonskim propisima po otrovnosti aktivne materije se svrstavaju u četiri grupe:

Prvu grupu predstavljaju najjači otrovi. U ovu grupu su uvrštena sva sredstva za zaštitu bilja čija srednja letalna doza /smrtna/ koja ulazi kroz usta /oralna doza/ je ispod 50 mg. po 1 kg. Na deklaraciji /razjašnjenju/, koja je priključena uz pakovanje, treba da stoji znak mrtvačke glave i natpis „OTROV”. Nalepnica sa podacima iz deklaracije ima crnu podlogu, na kojoj su svi najznačajniji podatci ispisani belim slovima. U ovu grupu spadaju npr. Cinkfosfid, Fosstoksin, Paration 20.

Drugu grupu čine sredstva za zaštitu bilja čija je srednja letalna doza između 50 i 250 mg. po 1 kg. Kod ove grupe mora da stoji znak mrtvačke glave i natpis „OTROV”. Etiketa je bele boje, sa slovima crvene boje. U ovu grupu spadaju npr. Antikolin, Kreozan pasta, Nuvacron, Ultracid, Systemin 40, Timet G-5, Zorosan.

Treću grupu predstavljaju sredstva za zaštitu bilja kod kojih je srednja letalna doza

/LD 50/ između 250 i 1000 mg. po 1 kg. Na deklaraciji mora da bude naznačen natpis „OTROV”. Etikete su žute boje sa slovima crvene boje. U ovu grupu spadaju npr. Diazinon 20, Fenitrotion 50, Fosfamid 40, Zolone, Monosan herbi.

Četvrtu grupu čine pesticidi /sredstva za zaštitu bilja/ čija letalna doza iznosi od 1000 do 5000 mg. po 1 kg. Na deklaraciji mora da bude naznačen natpis „OTROV”. Etiketa je bele boje sa slovima plave boje. U ovu grupu spadaju npr. Etiol prah 5, Galation G-5, Malation E-50, Bakarni kreč, Cosan, Cineb S-65, Atrazin 50, Herbitref, Afalon, Lasso, Atprom.

Sredstva za zaštitu bilja mogu se puštati u prodaju u originalnim pakovanjima, a u uputstvu o njegovoj upotrebi moraju da budu naznačeni i simptomi trovanja, način pružanja prve pomoći i mere za zaštitu okoline od štetnog dejstva pesticida.

Zaštitna oprema za rad sa sredstvima za zaštitu bilja

Da bi se mogućnosti trovanja izvođača radova svela na što manju meru nužno je tokom rada koristiti sledeću zaštitnu opremu:

- radno odelo od platna /radni kombinizon/ koje može da se zakopča ili sa cibzarom zatvori do vrata. Odelo je najbolje da bude od dva dela, kako bi se u slučaju trovanja što lakše moglo skinuti. Nakon završenog rada odelo treba odmah skinuti, a u slučaju češće upotre-

pčela, povećava se potrošnja meda, a doprinosi i opterećenju crvenog trakta pčela te izaziva oboljenja.

- Za njegovanje prvog zimskog legla osim meda potreban je i pelud (cvjetni prah, polen). Polazeći od toga da je u zajednicama s mladom maticom njegovanje legla prestalo početkom prosinca, a da utrošak peluda nije nadoknađivan, savjetuje se dodavanje čvrste pčelinje hrane s peludom.

- Ako pčelar sam priprema čvrstu hranu, a ima peludi, najbolje je da trećinu čvrste hrane čini pelud ili obrano sojino brašno. Pelud treba dodati u gusto skuhanu šećirnoj otopini, tek kada se toliko ohladi da u njoj može držati prst. Ako vrijeme dopusti, čvrstu hranu s peludom dobro je dodati koncem siječnja.

- Najčešće u siječnju ima dosta snijega koji štiti košnice, utopljava ih, pomaže pčelama da s manje hrane održavaju potrebnu toplotu u gnjezdu. Snijeg je porozan, pa, iako su zatrpane, košnice dobijaju potreban vazduh. Ali, čim otopli i snijeg se počne topiti, košnice odmah treba osloboditi snijega jer se tijekom noći može zalediti i zatvoriti leto. Leta treba dobro očistiti kako bi pčele svaki lijep dan iskoristile za izletanje.

- Utopljavajući materijal je od početka njegovanja legla potrebniji nego do tad. Ukoliko je vlažan, treba ga što prije zamijeniti suhim.

- Njegovanje legla u siječnju iscrpljuje pčele. Zato se ne preporuča prekomjerno stimuliranje matice na polaganje jaja.

- Ako se prilikom obilaska košnica i osluškivanja posumnja da u košnici nema dovoljno hrane ili da se uvukao miš, bez obzira na niske temperature, treba intervenirati.

be treba ga najmanje jednom nedeljno oprati. Pranje obavezno sa toplom vodom.

- gumene čizme,
- šešir od lakšeg materijala ili šira i lakša kapa sa šiltom, za zaštitu glave,
- zaštitni štup izrađen od neke sintetičke materije, koji je providan,
- zaštitne naočare, napravljene od sintetičke materije,

- gumene rukavice koje se lako necepuju, a da budu podesne za pranje. Karakteristično je da prskači nerado nose rukavice pa i maske, pogotovu ako su nepodesne ili ako je pretoplo, i ako je ovo važna oprema za zaštitu zdravlja, jer trovanje može da nastane i preko kože ruku,

- za zaštitu organa za disanje mogu se koristiti jednostavni delovi sundera, koji se pričvrste ispod nosa i usta ili maska sa filterom /respirator/ koji sprečava udisanje finog prašiva. Maske sa patronom ispunjenim aktivnim ugljenom za sprečavanje otrovnih para čestica tečnosti koje se lako isparavaju i od otrovne magle treba obavezno da koriste lica koja vrše zaštitu bilja sa većim mašinama,

- gas-maske sa specijalnim dodatkom za zaštitu organa za disanje koristiti pri radu sa jako otrovnim sredstvima, koja se brzo pretvaraju u gasovito stanje.

(nastavak u sledećem broju)

Mr Ivan Rudinski

- Zajednici koja stalnim brujanjem daje do znanja da nema hrane, treba dodati čvrstu pčelinju hranu. Čak i zajednica koja jedva daje znake života, ako je u pitanju nedostatak hrane, može se spasiti unošenje košnice u zatvorenu toplu prostoriju i prskanjem pčela razrijedenim medom. Kada se zajednica oporavi i ponovo sakupi u klube, košnica se pažljivo prenese prvo u hodnik, pa tek onda na staro mjesto u pčelinjak. Ne zaboravimo, pčele u ovom slučaju trebaju imati stalno čvrstu hranu!

- Ovaj period pčelari treba da koriste za popravku starih i oštećenih košnica, za topljenje starog i neupotrebljivog saća, za izradu okvira i užičavanje istih. Takođe treba posvetiti više vremena za neku dobru stručnu knjigu kao i za neko predavanje.

Ante Zomborčević

Pčelinjak u siječnju

U ovo doba godine košnice povremeno neba obilaziti, s leta odstranjivati uginule pčele, zajednicama osigurati mir i dobru zaštitu od vjetrova

U prvoj polovici siječnja pčele obično miruju. Jedino što pčelar u to vrijeme za njih može učiniti je da im omogući potpuni mir i da ih zaštiti od hladnih vjetrova.

U drugoj polovini mjeseca, pčele počinju aktivan rad koji doprinosi podmlađivanju

zajednice. Pčele u središtu klubeta povećavaju temperaturu na 34-36 stepeni. Uporedo s tim, pripremaju ćelije za legla i poboljšavaju ishranu matice, koja ubrzo počinje polagati jaja. U početku matica polaze samo po nekoliko jaja dnevno, a zatim sve više. Ubrzo se pojavljuje i prvo leglo.

– S pojavom prvog legla ne proizvodi se samo više toplote, već se troši i više hrane. Zbog toga je neophodno u ovom periodu zajednice zaštititi od jakih vjetrova i uznemiravanja. Vjetar otežava održavanje potrebne toplote, a uznemiravanje remeti rad

„AGROSU” D. O. O. – p. o.
Promet na veliko i malo sredstava za zaštitu bilja, mineralnih đubriva, semenske robe, stočne hrane, poljoprivrednih mašina i alatki, rezervnih delova za poljoprivredne mašine, poljoprivrednih proizvoda i drugog

POLJOAPOTEKA

STARI ŽEDNIK

tel. 024/787-043;

24000 SUBOTICA

Braće Radića 84

tel/fax. 024/22-172;

POLJOAPOTEKA TORNJOŠ

tel. 024/841-006

Aforizmi

- Jedorečeni smo u svojim htijenjima: milostatak pažnje — škodi nam;
- Mala pažnja — vapi za većom;
- Vika, pak — smeta nam.
- renaglašenom rekreacijom uma trasi-put luksuzu ka gluposti.
- Štrožiji kriteriji u edukaciji — poljsavaju kvalitet; suviše strogi — usporava naredak.
- Najveće zanimanje pobuđuje — „razvoja autoriteta“.
- Hoće Satir, al' neće Satira — da popuši snulu mira.
- Pogrešnim interpretiranjem trusa — ovo je do groznog Trusa.
- Mnogim velikim ljudima je teško preosva prepreka — razina malog čovjeka.
- Opasno je duboko se zamisliti — ponor etno vreba.
- Ne plašimo se mi ničega što nam stoji na putu, nego smo zabrinuti što ne možemo doći do toga.
- Zimska politička idila: „Ništa nas ne iznematiti!“ — dobro su posoljeni pučevia Periferiji.

Željko Skenderović

Iz života naših predaka

Salašari u zimi

U srid zime salašari nisu imali veliki poslova, al zato nisu ni plandovali. Posla je bilo svaki dan brez obzira kako je vreme napolju. Josag se moro naranit i napojit u određeno vreme, krave je tribalo pomust, a tamo di je josaga bilo više bilo je dosta posla: da se očiste košara, volarica i svinjak.

Guvno je bilo iza ograde i u njem je pića (1) bila uredno složena: badnjevi s kuruznom su poredani u red, jedan nuz drugi, tamo je onna i kamara sa ogrizinama, svezana u snopove, a malo dalje slama, nuz nju sitna pliva, a obaško kamara sa sinom i muvarikom. Pića za marvu i konje se donosila svaki dan, ako nije bilo padavina, al je zato nje bilo i u rezervi da se nemora nosit po nevrimentu, nediljom il kakvim blagdanom.

Čeljad je ručala čim je svanilo; dotleg je josag namiren, krave pomužene, pa se posli ilita odlučivalo šta će se radit tog dana. Čim se do zaledio onna se morala pokosit trska i iznet u mlaku, a kad je vrimenta bilo onda se dovezla na salaž. Zimi su se kresali dračovi, granje donesivalo u drvnjak, vadila osušena drva (čim je otkravilo), cipali panjovi... Čest poso je bio mrvljenje kuruza i odnošenje kruparu. Krupilo se samo za desetak dana, pa se onda iznova radilo.

Salašari su ugojili više ranjenika nego što njim je tribalo zaklat, pa su ljudi na hetijama u selu il varoši sa cenzarima divanili o prodaji; pošto idu ranjenici, di i kad će se tovarit. Kad je pogodena prodaja, dogovoren je i dan utovara ranjenika u vagone na stanici (željezničkoj). Zimi su ranjenici tovareni nediljno jedared il dvared, a pošto nisu svi odjedared bili gotovi, bile su vrlo dobre mogućnosti za isporuku. Na dan kad će nosit ranjenike ukućani su uranili, a ako je tribalo

prija svanuća je došla i moba, popili su po koju rakiju i ručali. Ranjenike su rukama dizali u lotra kola; to su mogli samo oni vrlo jaki, jel se znao nač i po koji ranjenik od oko 200 kg., a oni od oko 150 kg. bilo je koliko očeš. U jedna lotra su stala najviše dva ranjenika; lotra su pokrili branom da ranjenik ne bi iskočio iz kola. Tako je sa salaša krenio mali „karavan“ od više kola koje su ukućani s radošću ispratili, jel su znali da će se bačo vratit s novcima.

Na stanici su cenzari prigledali ranjenike, izmirili su ji i onna platili! Čim su bačo dobili novce platili su aldumašče i kupili darove za ukućane. Znalo se da će od tog novca mater divojkama kupit ruvo da mogu otić u varoš na „Veliko prelo“ il kaki drugi god (2). Ako je u obitelji bilo cure koja se zadivojčila u pokladama, ta je onda dobila sve što triba divojki (a ne samo jedno ruvo). Za ovu zimsku priliku trošenja novaca i refeši su se dobro spremili nudeći velik izbor raznog tekstila. Od ti novaca tribalo je malo i za štafir, jer kad je u obitelji bilo divojke, nikad se ne zna... Mi dica smo bili darivani sa nikoliko dukata od 20 i 50 dinara (bila je to, zapravo, čokoladica, sa otisnutim oblikom — likom i naličjem dvadesetice i pedesetice i umotana u zlatni papir). Bila je to ritka prilika da smo mogli pojist čokoladicu, a da je ni s kim nismo morali dilit!

Od jeseni, kada su svinji zatvoreni, prošlo je puno dana od oranja pa do prodaje ranjenika — dok novac nije došo u kuću. Njegovo trošenje je unaprid isplanirano, a moralo se ostavit i za porciju (3) i druge troškove, sve do narednog velikog priliva novca — dok se ne proda ovršeno žito.

Malo poznate riči:

1. pića — krma, kabasta rana;
2. god — blagdan;
3. porcija — porez (na zemlju)

Alojzije Stantić

TRAJAJTE KOD NAS

TELEFON: (024) 51-202

KARTE
POVNICE
PORTNICE
PLATE
PROPEKTE
KALOCJE
KAPNICE
KESICE
KISE
KISE
KISE

- KARTONSKU AMBALAŽU
- PAPIRNU AMBALAŽU (KESICE)
- OSTALU ROBU PO NARUĐBI
- TIPO
- OFSET
- SITO ŠTAMPA

Čuvanje i očuvanost maraka

Svaki filatelista čuva svoje marke i tetoši ih na razne načine, što dragim

človima obitelji često ide na živce, jer naravno nisu filatelisti. Samo čuvanje maraka predstavlja posebnu granu filatelije. Ovdje individualnost filateliste mora doći do izražaja, jer on sam odabire način čuvanja, vrste klasera, odlučuje hoće li svaku marku staviti u zaštitni film (havid)... Naravno, čuvanje maraka je mnogo lakše kada su u pitanju žigosane marke od nežigosanih. No, mora se obratiti puno pozornosti kod čuvanja maraka, jer je i stupanj očuvanosti maraka različita. Kod maraka iz prošlog vijeka očuvanost je manja zbog starosti, kvaliteta papira, načina žigosanja maraka, zam otiska falca na marki (današnji filatelisti odbijaju ospiće kada naiđu na nežigosanu marku s falcom ili ostatkom otiska falca!). N, istini za volju, na slijedeći niz stvari morao obratiti pozornost za dobro očuvanu marku:

— papir mora biti netaknut i ne smije imati istanjenih mjesta ili nabora, niti tragova presavijanja;

— kod nezupčanih maraka razdvajanje treba biti po sredini između maraka sa sve četiri strane i iste širine;

— kod zupčanih maraka obraća se pozornost na kvalitetu centriranja marke: slika se mora nalaziti točno u sredini;

— nežigosane marke trebaju imati originalno gumiranje, a stvar je filateliste shvaćanje o otisku falca (izuzetak su današnje moderne marke koje veoma rijetko imaju fale);

— žigosane marke trebaju imati čist i čitljiv otisak žiga, te ne smiju umanjivati opći izgled marke;

— marka ne smije biti prljava, umrljana ili oštećena.

Sve su ovo kriteriji koje filatelista uzima u obzir kod dobrog — prvoklasnog primjerka marke. Naravno, postoji i luksuzni primjerak s raznim osobenostima (neobično široka ivica, kutni primjerak s oznakom tiskare na ivici, i dr.).

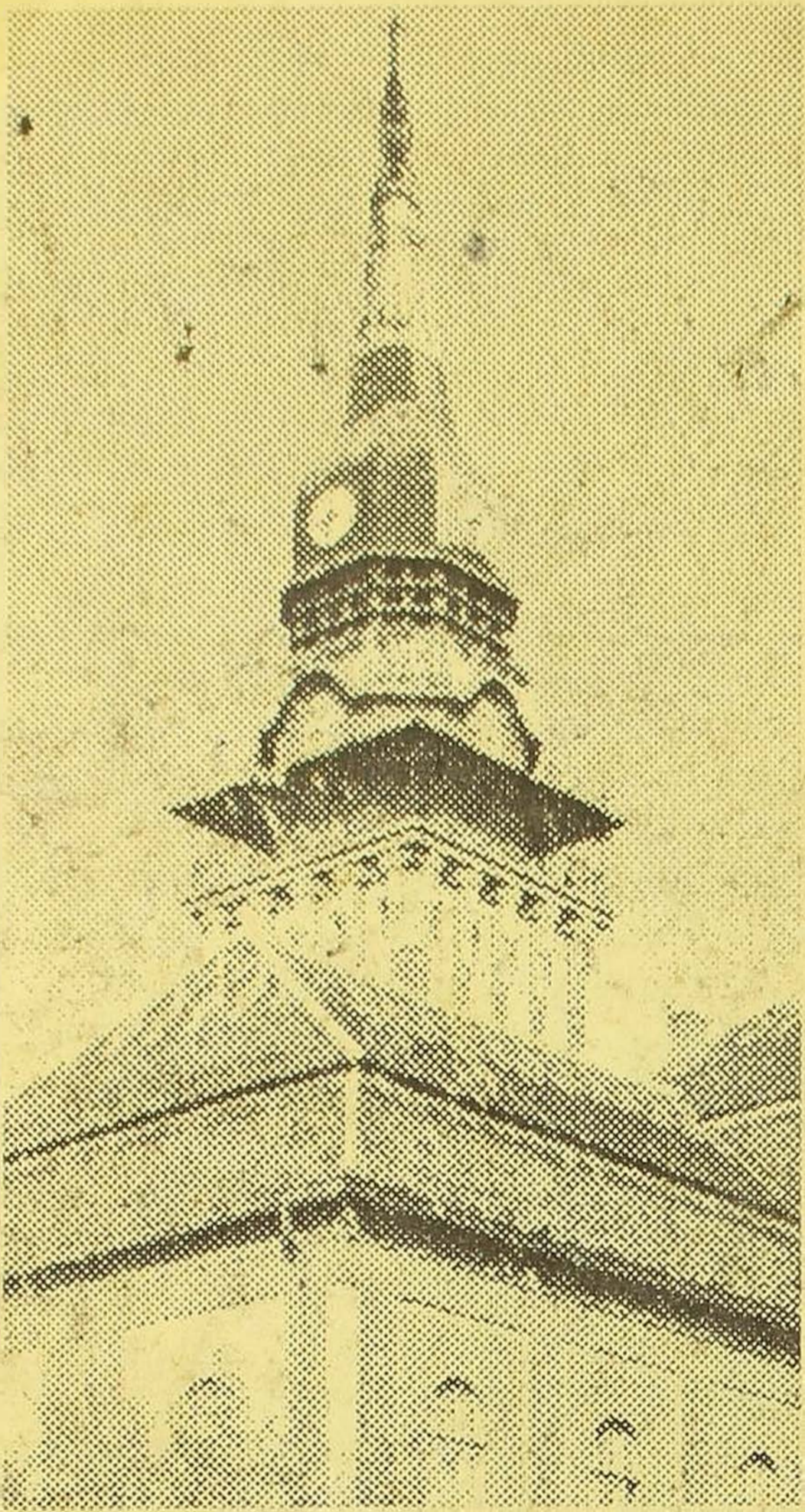
U katalogima cijene se određuju za dobre, prvoklasne primjerke. Kada neki od navedenih „postulata“ nije zadovoljen, vri-

jednost marke je niža. Od ukupnog broja maraka čitavih 65% su loše očuvane, a 30% se prosječno, dok je samo 5% izdatih maraka u klasi luksuznog primjerka. (Ovdje je subjektivno gledište filateliste moguće samo u graničnim slučajevima: gdje će se razvrstati svoju marku u višu ili nižu kategoriju). Samo jedan primjerak lijepog kvaliteta može ući u klaser brižljivog filateliste.

Očuvanost, pored stupnja rijetkosti, umnogome doprinosi utrdivanju vrijednosti marke, koja se obrazuje u odnosu na katalošku vrijednost. Stare marke u prvoklasne ili luksuzne kvalitete imaju često daleko veću vrijednost budući je njoj trebalo „puno sreće“ da u tijekom vremena i kroz niz generacija dođe današnjem filatelistu u ruke u dobrom i neoštećenom stanju.

Naravno, ovdje uvijek i ponovno skrećem pozornost, da kod starih maraka zlonamjernici pokušavaju načiniti prvoklasne marke od onih koje to nisu. Stoga je često prepiranje, popravka neprimjetnih nedostataka jer varalica očekuje veliku i bogatu nagradu od neiskusnog ili, mnogo češće, od nepažljivog filateliste.

Ljudevit Vučković Lamić

Toranj nije vjerovao...

Zamislite, ovih dana, ovim gradom prošao je (javno) jedan čovjek sa SVJETSKI sretnim osmijehom na licu!

**Novi telefonski broj
„Žiga“ je
22-927**

Iz starog tiska:

Subotički specijaliteti: Zeleni tramvaj

I po boji, i po svrsi kojoj služi jedinstven u našoj državi. Drugi tramvaji se služe zvonceom da bi se mogli primiti. Zeleni tramvaj se služi mirisom. U drugim gradovima slični tramvaji se nalaze pod zemljom, ali kod nas ne. Jer u tom slučaju ne bi im se osiacao miris već izdaleka. Na ove tramvaje se ne može primiti ona naša stara izreka "Prija čut' nego vidit" već "Pri osititi nego viditi". Jer čovik ne mora imati tako dobar nos kao Joso Šokčić pa da ga osiaca.

No nije njegova znamenitost samo u mirisu, već i u cinama vožnje. Na ulaznim vratima stoji ispisano velikim slovima:

ZA MUŠKE: I klasa 1 din. 30 para
II klasa 1 din. 10 para
Plaća se unapred!

Dakle ko ima jedan dinar i 30 para taj se može voziti prvom klasom, a ko ima samo dinar i deset para tom će ostati da se vozi drugom klasom. Istina, da između prve i druge klase nema nikakve razlike, ali to nije važno. Kako ovaj natpis postoji već oko 20 godina, to izgleda da su i Amerikanci sa ovoga kopirali svoj čuveni sistem "plati pa nosi", jer se i tu plaća unapred, samo se ništa ne odnosi.

Ni novaca nemamo od 30 i 10 para, ali ni to nije važno. Važno je da imamo Kostu. Ni vode nema u tim tramvajima, iako ima vodovoda u njima.

Subotičani se spremaju da potraže upravu Državne kovnice novaca i da je zamole da obzirom na cime vožnje u ovim tramvajima, koje se već, evo dvadeset godina ne mijenjaju, iako je natpis već nekoliko puta prifarban, iskuje novi novac od 30 i 10 para. Drugi se pak protive tomu i kažu da će rado platiti i diferenciju naviše do dinara i pedeset para, ali samo da izmini vrhovni upravnik tih tramvaja Dr. ing. Kostu Petrović stim, da mu se dađe još jedan doktorat, ali da se primisti za upravnika tramvajskog saobraćaja u neki drugi grad.

Subotičanin

(„Bunjevačko žackalo“, 22. ožujka 1940.)

Vrijeme pucljivog slavlja

Petarda puca europski

Magično se približujemo Europi & erotski osvajamo ničim izazvano 21. stoljeća. Sve smo mu, vjerovali ili ne, bliži. Osvjedočili smo to prigodom svačim izazvane proslave (Božića i) Nove godine (i Božića) s europski bogatim i razmetljivim višecijevnim & višestrojnim palenjem petardi svih kalibara. Unatoč tomu što smo, dakle, dobro za takav podvig obučeni, još bolje opremljeni a najbolji u umijeću nježnog baratanja ovim čudnim napravama za dilu-

vijalno ispoljavanje veselosti & radosti, ipak smo glede toga, u odnosu na druge zemlje daleko i u ovim radotama zaostali. Naime ispostavilo se da se to diluvijalno ispoljavanje radosti u Europi pred 21. stoljeće rad samo petardama, a kod nas, na rubu Europe i u srcu Balkana, i pištoljima, puškama drugim ubojitijim oružjem. I vrijeme nam dakle, pucljivog slavlja protiče mimo civilizacije suvremenog.

Bunjevačka narodna pripovijetka

Jedno mota drugo smota

Dida Marce i baba Perka počeli s deset noktivi, na kraju imali kućicu i tri lanca zemlje u žitnicama, al one božije, pa još nadovat varoši. Nisu spali na tuđ zalogaj, zemlja daje života, još i sinovi oće pomoći, al dida i baba bili take krvi da volu ić za zaradom. Bog njima davu zdravlja, snaš Perka se uvertala u niko

šivenje, a bać Marce opet nađe po koju lakšu nadnicu. Baba nije majstorica, neg je imala nekoliko žena kod koji je išla po kućama, pa je tamo dok ne okrpi i posašiva manje komade.

Bilo daklem sve dobro i lipo kako se samo od Boga mož poželit, pa bi oni tekli sve do groba, samo da nije bilo jedne zvrcke. Nije to bila nevolja neg baš štogod dobrog, e, al ima i dobrog šta se ne dopada svakom. Tako dida Marce volijo igru i svirku više valda neg kruva ist. Za mladosti oko njeg se vaćalo kolo, a sad kako zaradi malo novaca već je u bircu di sviraje tamburaši. Strese opance, skoči na astal, bangom maše svircima, pa kolo sve prede u čorapama. Otac ga maznijo, taki mator igra ko na žici, pa ništom podvikne:

– Opančići graščići, na dva prsta kajšići, medom namazani!

A premeš udara kontru:

– Namaži i naše, da se ne poplaše, dok baba ne dođe.

Čovik bi lago ako bi kazo da snaš Perki nije bilo dika što njezin dida mož nadigrat i mlade. Od tri sina dva na poljskoj radnji rodila,

nakisla se, nazebla se, na suncu se nažegla – di bi joj već bijo kraj di i ona nije bila veseljačica i huncutariji rada. Jeste, da, drago je njem što je njezin dida igrač na glasu, pa ne bi ni to marila što on s bangor maše, al joj ne mriši što dida bange i pobaca tamburašima.

I šta tu sad mož bit? Išnotala baba ovako: ka' će ona poč šivenje, a dida taj dan ne ide u nadnicu, onda on mora š njom, da bi kliknio u birc. Idu tako sokakom, baba naprid dida za njom, pa nađe ko će zapitat:

– Kud Bog da, bać Marce?

Dide pita, baba odgovara:

– Ide dida za babom da joj mota konce.

Kad će opet dida Marce iz nadnice kući snaš Perka već trče tam Ide za didom, prati ga s posla ko straža, da nadnica nuz birc srić prođe i kući dode. I tuteg se nađe ko će zapitat:

– Kud Bog da, snaš Perka?!

Al sad dida odgovara:

– Ide baba za didom da mu smota novce.

Tako su mu tamburaši i pismu spjivali:

– Ide dida za babom, da joj mota konce,

ide baba za didom da mu smota novce.

*Kuzivao: Pajo Zečević, r. 1888., Subotica
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov*